

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет управління, адміністрування та туризму

Кафедра менеджменту та адміністрування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Шифр, назва

Спеціальність 073 Менеджмент ОП «Менеджмент»

Шифр, назва спеціальності та освітньої програми

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри

“___” _____ 202_р.

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Ільков Андрій Ігорович

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1. Тема роботи «Управління економічною безпекою підприємства (на прикладі ДП «Новатор», м. Хмельницький)»

керівник роботи Карвацка Наталія Станіславівна, к.е.н, доц. кафедри МА

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Затверджено наказом ректора університету від _____ 2023 р. № __ дод. __

2. Строк подання студентом роботи на кафедру _____ 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи науково методична література, законодавчі акти України, інформація про створення та розвиток ДП «Новатор», фінансова звітність (форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати», за 2020-2022рр., форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»). інформація мережі інтернет тощо

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1. Теоретико-методичні основи управління економічною безпекою підприємства. 2. Характеристика діяльності та аналіз середовища функціонування ДП «Новатор» 3. Напрями удосконалення управління економічною безпекою ДП «Новатор».

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень): 1. Організаційна структура підприємства ДП «Новатор». 2. Класифікаційні ознаки факторів конкурентоспроможності підприємств. 3. Основні техніко-економічні показники діяльності ДП «Новатор». 4. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану ДП «Новатор». 5. Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища ДП «Новатор»: SWOT аналіз. 6 Оцінка поточного рівня економічної безпеки ДП «Новатор».

6. Консультанти розділів дипломної роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1. Теоретико-методичний	Карвацка Н.С., доц. каф. МА		
2. Дослідницько-аналітичний	Карвацка Н.С., доц. каф. МА		
3. Проектно-рекомендаційний	Карвацка Н.С., доц. каф. МА		
4. Нормоконтроль	Грабовська І.В., ст..викл. каф. МА		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Пор. №	Назва етапів (розділів) дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми дипломної роботи	березень 2023	
2.	Одержання індивідуального завдання	березень 2023	
3.	Складання календарного плану графіка написання дипломної роботи	квітень 2023	
4.	Підготовка до виконання дипломної роботи: підбір та вивчення літератури, збір необхідної інформації до обраної теми	квітень 2023	
5.	Уточнення теми дипломної роботи та календарного плану-графіка, виходячи зі специфіки базового підприємства	квітень 2023	
6.	Виконання першого розділу	травень 2023	
7.	Виконання другого розділу	червень 2023	
8.	Виконання третього розділу	червень 2023	
9.	Написання висновків	червень 2023	
10.	Здача роботи науковому керівнику	червень 2023	
11.	Доопрацювання дипломної роботи з урахуванням зауважень наукового керівника	червень 2023	
12.	Написання та оформлення роботи в остаточному варіанті	червень 2023	
13.	Попередній захист дипломної роботи на кафедрі	червень 2023	
14.	Одержання відгуку наукового керівника	червень 2023	
15.	Одержання рецензії зовнішнього рецензента	червень 2023	
16.	Захист дипломної роботи	червень 2023	

Студент

(Підпис)

(Ініціали, прізвище)

Керівник роботи

(Підпис)

(Ініціали, прізвище)

АНОТАЦІЯ

Ільков А. І Управління економічною безпекою підприємства (на прикладі ДП «Новатор», м. Хмельницький). Керівник роботи – канд. екон. наук., доцент кафедри менеджменту та адміністрування Карвацка Н.С. Дипломна робота бакалавра: 52 с., 12 рисунків, 7 таблиць, 27 джерел посилання.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА, ПІДПРИЄМСТВО, УПРАВЛІННЯ, АНАЛІЗ.

Розглянуто теоретико-методичні основи управління економічною безпекою підприємства. Розкрито сутність, мету та завдання економічної безпеки підприємства. Досліджено моделі та методи оцінювання економічної безпеки підприємства.

З метою проведення діагностики стану досліджуваного підприємства ДП «Новатор» виконано аналіз основних техніко-економічних показників діяльності та фінансового стану підприємства. Після оцінки внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, був проведений SWOT-аналіз, на основі якого зроблено висновки щодо можливостей та ризиків подальшого організаційного розвитку компанії та розроблено комплекс відповідних заходів.

Визначено та обґрунтовано пріоритетні напрями вдосконалення економічної безпеки ДП «Новатор».

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1 Сутність економічної безпеки на підприємстві	8
1.2 Основна мета, завдання та система економічної безпеки на підприємстві	14
1.3 Моделі та методи оцінювання економічної безпеки підприємства.....	18
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ТА АНАЛІЗ СЕРЕДОВИЩА ДП «НОВАТОР»	23
2.1 Загальні відомості про ДП «Новатор»	23
2.2 Аналіз фінансових показників діяльності ДП «Новатор»	26
2.3 Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища організації.....	31
2.4 SWOT- аналіз діяльності підприємства	35
3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ДП «НОВАТОР»	39
3.1 Оцінка економічної безпеки ДП «Новатор»	39
3.2 Рекомендації щодо удосконалення економічної безпеки на підприємстві	44
ВИСНОВКИ.....	51
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	53
ДОДАТКИ.....	56

ВСТУП

В теперішній час економічна безпека підприємства займає важливу роль в забезпеченні стійкості, витривалості і успішності в конкурентному бізнес-середовищі. Особливо з урахуванням нестабільності, що супроводжує глобальну економіку. Економічна безпека дозволяє підприємству пережити економічні кризи, природні лиха, політичні турбулентності та інші негативні події. Вона допомагає зменшити вплив таких ситуацій на фінансовий стан, зберегти ресурси та забезпечити продовження діяльності. Економічна безпека створює основу для зростання підприємства. Забезпечуючи фінансову стабільність та контрольоване ризиковане вкладення, вона дозволяє розширювати бізнес, входити на нові ринки, вдосконалювати продукти та послуги, а також залучати нових клієнтів.

Підприємства з сильною економічною безпекою можуть бути конкурентоспроможними на ринку. Вони мають більше можливостей для вкладання в дослідження і розвиток, привертання талановитого персоналу, впровадження інновацій та використання швидкодіючих стратегій реагування на зміни.

Аналіз економічної безпеки дозволяє підприємству оцінити свою поточну ситуацію і виявити потенційні ризики та небезпеки, що можуть вплинути на його функціонування. Це надає можливість розробити ефективні стратегії та плани дій для забезпечення стійкості та витривалості.

Досліджуючи поняття економічної безпеки підприємств у дипломній роботі було проаналізовано праці: Барановського О. І., Жихор О. Б. [17]; Васенко В.К., Пуш Л.А., Шульги І.П. [13]; Козаченко Г. В., Погорелова Ю. С. [3]; Рудніченко Є.М., Гавловська Н. І. [26, 27]; Соколенко Т.М. [8]; Штангрета А.М [12]; Юхновської Ю.О. [7]. Методичні підходи до оцінювання економічної безпеки підприємства досліджували такі науковці, як: Сак Т.В. [5]; Сосновська О.О., Житар М.О. [6]; Фролова Л.В, Роженко О.В. [9] та ін.

Мета дипломної роботи, була у наведені теоретичних основ управління економічною безпекою підприємства які б розкривали суть економічної безпеки підприємства, його мету та методи оцінювання економічної безпеки підприємства.

Завданнями бакалаврської дипломної роботи є:

- дослідження сутності економічної безпеки на підприємстві; мети, завдань та системи економічної безпеки на підприємстві;
- характеристика моделей та методів оцінювання економічної безпеки підприємства;
- характеристика діяльності ДП «Новатор», аналіз основних техніко-економічних показників, середовища функціонування та системи менеджменту;
- оцінка рівня економічної безпеки ДП «Новатор» та наведення рекомендацій щодо удосконалення економічної безпеки підприємства.

Об'єктом дослідження було державне підприємство «Новатор».

Предметом дослідження став процес управління економічною безпекою підприємства.

Основу дослідження економічної безпеки підприємства становлять наукові праці українських і зарубіжних вчених, в яких висвітлені основні принципи та концепції економічної безпеки, а також системи, що застосовуються для забезпечення безпеки підприємств. Ці дослідження надають різні методи та підходи, які можна використовувати для аналізу, вимірювання та оцінки рівня економічної безпеки підприємств.

Дипломна робота бакалавра: 52 с., 12 рисунків, 7 таблиць, 27 джерел посилання.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність економічної безпеки на підприємстві

Економічна безпека підприємства - це здатність підприємства захищати свою діяльність від негативних впливів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, включаючи здатність швидко реагувати на різноманітні загрози або адаптуватися до зовнішніх умов без негативних наслідків для підприємства [1].

Термін "економічна безпека" в українській економічній теорії з'явився недавно, тому його визначення ще не є остаточно сформованим і однозначним. Поняття "економічна безпека підприємства" можна розглядати як практичне застосування принципів сучасного менеджменту, включаючи своєчасну реакцію на зміни в зовнішньому середовищі, а також ситуаційний підхід, який визначає швидкість і адекватність реакції для забезпечення адаптації підприємства до умов його функціонування. Так, існує деяка розбіжність у розумінні терміну "економічна безпека" серед вчених. Деякі вчені розглядають його як стан економічної системи, що дозволяє їй динамічно та ефективно розвиватися, вирішуючи соціальні завдання. Інша частина вчених більше схильна до того, що під "економічною безпекою" розуміється стан захищеності підприємства від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, а також різного роду дестабілізуючих факторів, при якому підприємство може відновлюватися чи реалізовувати свої комерційні інтереси.

На думку Юхновської Ю.О., під "економічною безпекою підприємства" слід розуміти захищеність підприємства, а саме: його капіталу, персоналу, матеріальних і нематеріальних активів, прав, позицій на ринках, іміджу та перспектив його подальшого розвитку від негативного впливу сукупності економічних внутрішніх і зовнішніх факторів [7].

Згідно з поглядом Соколенка Т.М., економічна безпека розглядається як стан, коли стратегічний потенціал підприємства знаходиться близько до меж адаптивності, а загроза втрати економічної безпеки зростає пропорційно близькості ступеня адаптивності стратегічного потенціалу до межі виживання [8].

Основною метою економічної безпеки підприємства є забезпечення його стабільного та оптимального функціонування в поточний час і збереження високого потенціалу для майбутнього розвитку [2].

Основні функціональні цілі економічної безпеки підприємства включають:

- Забезпечення фінансової ефективності, стійкості та незалежності підприємства.
- Досягнення технологічної незалежності та високої конкурентоспроможності технічного потенціалу.
- Ефективне управління та оптимальна організаційна структура підприємства.
- Розвиток кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу, проведення ефективних корпоративних досліджень, розробок та інновацій.
- Мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище, пов'язаного з виробничо-господарською діяльністю.
- Забезпечення правової захищеності всіх аспектів діяльності підприємства.
- Захист інформаційного поля, комерційної таємниці, а також належний рівень інформаційного забезпечення всіх підрозділів та відділів підприємства.
- Ефективна організація безпеки персоналу, капіталу та майна підприємства, а також захист комерційних інтересів.

Наукові дослідники визначають три основні підходи до компонентів економічної безпеки: системний, ресурсний, функціональний.

Прихильники системного підходу розглядають підприємство як взаємопов'язану систему підсистем. Відповідно до цього підходу, вони виокремлюють декілька складових економічної безпеки, таких як технологічна, яка охоплює всі інтереси та загрози, що впливають на технічну сторону виробничого процесу; ресурсна, яка відображає матеріальне забезпечення виробництва основними видами ресурсів; фінансова; соціальна [9].

У відміню від системного підходу, сторонники ресурсного підходу акцентують увагу на тому, що підприємство використовує певну сукупність корпоративних ресурсів у своїй діяльності. З цієї причини, економічну безпеку необхідно формувати з урахуванням можливих загроз для кожного виду корпоративних ресурсів, які використовуються підприємством. При такому підході, компоненти економічної безпеки підприємства включають безпеку капіталу, безпеку персоналу, безпеку технології та інформації, безпеку техніки та обладнання, та безпеку прав [9].

Функціональний підхід є найбільш поширеним і передбачає виділення складових економічної безпеки на основі їх функціональної спрямованості. У рамках цього підходу економічна безпека суб'єкта господарювання формується з таких складових, як [9]:

1. Техніко-технологічна складова - вказує на те, наскільки сучасна технологія, що використовується на підприємстві, відповідає світовим стандартам.

2. Фінансова складова допомагає досягнути оптимального використання корпоративних ресурсів. До фінансової складової економічної безпеки включаються елементи, які використовуються для оцінки рівня загрози:

- Аналіз потенційних небезпек, пов'язаних з політико-правовою складовою економічної безпеки.
- Оцінка рівня захищеності фінансової складової економічної безпеки в даний момент.

- Оцінка ефективності заходів щодо запобігання можливій шкоді від негативних дій, пов'язаних з кризовими явищами.

- Розробка плану комплексних заходів та рекомендацій щодо забезпечення фінансової складової економічної безпеки.

3. Інтелектуальна та кадрова складові - гарантують збереження й розширення інтелектуального потенціалу суб'єкта господарювання.

4. Інформаційна складова - визначається як забезпечення ефективного інформаційно-аналітичного супроводу господарської діяльності. Складова інформаційної безпеки економіки формується в такий спосіб:

- Здійснюється збір всіх типів інформації, пов'язаної з діяльністю суб'єкта господарювання.

- Проводиться аналіз накопиченої інформації з використанням загальноприйнятих принципів (систематизації, безперервності надходження, характеру аналітичних процесів) та методів (локальних і специфічних проблем, загально корпоративних проблем) організації роботи.

- Визначається прогнозування тенденцій розвитку науково-технологічних, економічних і політичних процесів на підприємстві.

- Оцінюється рівень економічної безпеки, розробляються рекомендації для підвищення рівня безпеки на конкретному суб'єкті господарювання.

- Здійснюється збір іншого типу інформації, спрямованого на антикризову діяльність.

Весь комплекс інформаційної складової є важливим фактором для своєчасного прийняття правильних рішень з боротьби з можливими проявами кризових ситуацій.

5. Екологічна складова - забезпечує відповідність встановленим екологічним нормам та зменшення збитків від забруднення зовнішнього середовища.

6. Правова складова - включає повне додержання законодавства та забезпечення всебічної правової підтримки діяльності підприємства. Політико-

правова складова охоплює наступні компоненти організаційно-економічного спрямування:

- Виконання аналізу потенційних загроз;
- Оцінка поточного рівня забезпечення;
- Розробка плану (програми) комплексних заходів спеціалізованими відділами підприємства;
- Здійснення планування ресурсів;
- Планування роботи відповідних функціональних підрозділів підприємства.

7. Силова складова визначається як гарантія фізичної безпеки співробітників підприємства, зокрема керівного персоналу, та збереження їх майна. У програмі антикризового господарства, силова складова економічної безпеки має такі аспекти: забезпечення фізичної та моральної безпеки співробітників; гарантування безпеки майна й капіталу підприємства; забезпечення безпеки інформаційного середовища підприємства; створення сприятливого зовнішнього середовища для бізнесу.

Таким чином, основними функціональними цілями забезпечення економічної безпеки підприємства є:

- досягнення високої фінансової ефективності, стійкості та незалежності роботи;
- забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу;
- забезпечення високої продуктивності управління, оптимальної організаційної структури та ефективного менеджменту;
- підвищення кваліфікації персоналу та розвиток його інтелектуального потенціалу, ефективне проведення науково-дослідних та конструкторських робіт;
- мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище в результаті виробничо-господарської діяльності;

- забезпечення ефективного правового захисту у всіх аспектах діяльності;
- захист інформаційного простору, комерційної таємниці та забезпечення необхідного рівня інформаційного забезпечення всіх підрозділів;
- ефективна організація безпеки персоналу, капіталу, майна та комерційних інтересів підприємства.

Слід відзначити, що значення окремих складових економічної безпеки може суттєво варіюватися для підприємств різних галузей. Тому необхідно здійснювати обґрунтований та критичний підхід до процесу визначення цих складових, з особливою увагою на ті, які є пріоритетними для конкретного підприємства.

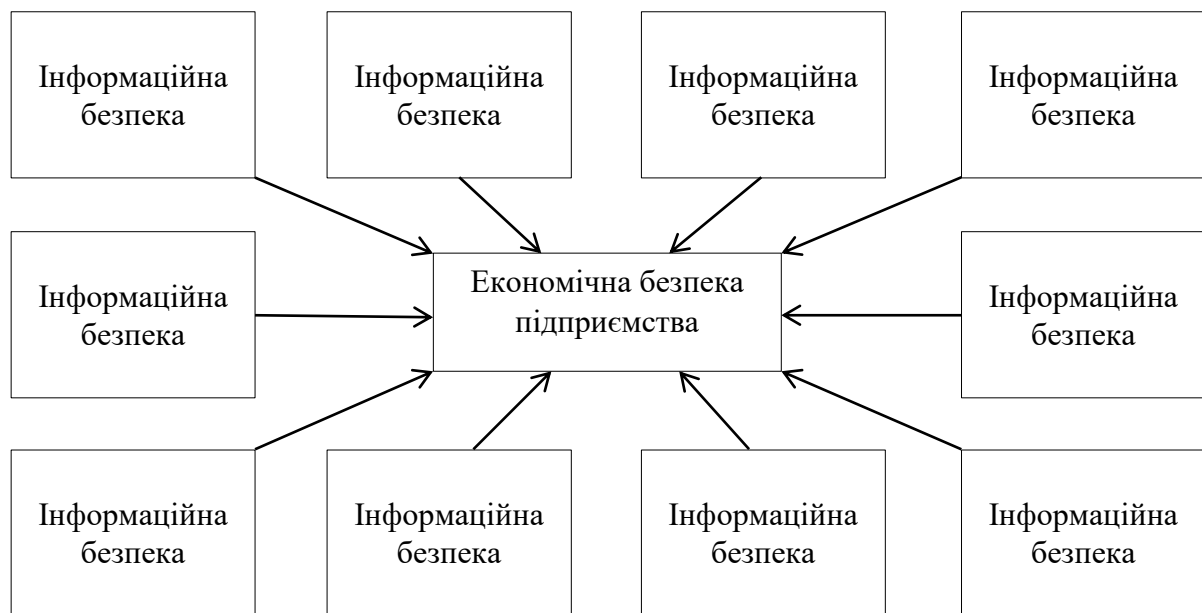

Рисунок 1.1 – Загальна схема основних складових економічної безпеки підприємства

Таким чином, відповідно до основних напрямів економічної безпеки підприємства, ключовими компонентами економічної безпеки є (див. Рис. 1.1): фінансова складова, інтелектуальна складова, техніко-технологічна складова, політико-правова складова, ресурсна складова, екологічна складова, соціальна складова, інформаційна складова, силова безпека та безпека праці.

1.2 Основна мета, завдання та система економічної безпеки на підприємстві

Основною метою економічної безпеки підприємства є забезпечення його стійкості, виживання та успішної діяльності в умовах невизначеності, конкуренції та зовнішніх викликів. Для досягнення цієї мети, підприємство повинно дотримуватись наступних принципів [12]:

1. Фінансова стабільність: Підприємство повинно мати достатні резерви фінансових ресурсів для покриття непередбачених витрат або збитків. Це включає збереження фінансової ліквідності, відповідне управління капіталом та зменшення фінансового ризику.

2. Диверсифікація: Підприємство повинно розподіляти свої ресурси та ділові операції між різними галузями, ринками або продуктами. Це допомагає зменшити ризик втрати доходу у разі проблем в одній галузі чи ринку.

3. Інновації та адаптація: Підприємство повинно бути гнучким та здатним швидко реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Це включає розвиток нових продуктів, використання нових технологій, постійне навчання персоналу та адаптацію до змін в попиті та конкуренції.

4. Маркетингова стратегія: Правильно спланована маркетингова стратегія дозволяє підприємству залучати нових клієнтів, збільшувати обсяги продажів та забезпечувати стабільність доходів. Маркетингові дослідження, рекламні кампанії та збудування позитивного бренду важливі для досягнення цієї мети.

5. Збереження ресурсів: Підприємство повинно управляти своїми ресурсами (людськими, матеріальними, фінансовими) ефективно та економно. Ефективне використання ресурсів допомагає зменшити витрати, підвищити продуктивність та підвищити конкурентоспроможність.

Безпека даних та інформації: Захист конфіденційності, цілісності та доступності даних є важливим аспектом економічної безпеки. Підприємство

повинно використовувати заходи безпеки, такі як шифрування, резервне копіювання та обмеження доступу, щоб захистити свою інформацію від несанкціонованого доступу або втрати.

В цілому, економічна безпека підприємства полягає в забезпеченні його стійкості, розвитку та здатності протистояти ризикам та викликам у господарському середовищі.

Основні завдання управління системою економічної безпеки підприємства включають передбачення та попередження можливих загроз, які можуть призвести до кризового стану, а також реалізацію антикризового управління з метою виведення підприємства з кризового стану. Крім того, вони включають мінімізацію зовнішніх та внутрішніх загроз економічному стану підприємства, зокрема його фінансовим, матеріальним, інформаційним та кадровим ресурсам, шляхом впровадження комплексу заходів економіко-правового та організаційного характеру [12].

Система економічної безпеки підприємства - може бути розглянута як комплексне утворення, що включає в себе суб'єкти, об'єкти та механізми, спрямовані на забезпечення безпеки в межах підприємства. Кожна система економічної безпеки підприємства є унікальною, і її повнота та ефективність залежать від чинної законодавчої бази країни, від розміру матеріально-технічних і фінансових ресурсів, що виділяються керівниками підприємства, від розуміння всіма працівниками важливості гарантування безпеки бізнесу та від досвіду, набутого керівниками служб безпеки підприємств .

На думку українських вчених, концепція формування та функціонування системи економічної безпеки підприємства передбачає, що керівництво підприємства повинно визначити його пріоритетні інтереси. Також вони повинні врахувати інтереси інших суб'єктів господарювання, з якими взаємодіє підприємство, і вибрати форми та способи їх погодження, щоб забезпечити прибуткову роботу підприємства.

Концепція має в собі головну ціль і завдання забезпечення безпеки, а також способи та методи досягнення цих цілей, які відповідають сучасному

стану економічної науки і враховують глобальні тенденції розвитку науки і суспільства.

На рисунку 1.2 наведено основні завдання, що вирішуються в рамках концепції забезпечення економічної безпеки підприємства [14].

Рисунок 1.2 – Основні завдання, які вирішуються в контексті концепції економічної безпеки підприємств

Система економічної безпеки підприємства включає організаційно-управлінські, технологічні, технічні, профілактичні та маркетингові заходи. Вона спрямована на захист інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. Проте, таке визначення не враховує важливий аспект - знаходження оптимального балансу між витратами на запобігання або мінімізацію втрат, та вірогідністю порушення економічних інтересів підприємства.

При формуванні системи економічної безпеки підприємства важливо узгоджувати її заходи з цілями діяльності підприємства та наявними ресурсами. Місія підприємства, його основні цілі та комплекс заходів забезпечення рівня економічної безпеки повинні мати спільну направленість.

Таким чином, процес управління економічною безпекою підприємства, який здійснюється суб'єктом управління, включає наступні етапи:

1. Встановлення мети - це формулювання цілей, що дозволяють визначити ймовірність загроз;
2. Факторний аналіз - це проведення аналізу з врахуванням різних моделей і методів, спрямованих на виявлення, конструювання та аналіз внутрішніх факторів на основі інформації про їх зовнішні прояви;
3. Комплексна якісна та кількісна оцінка економічної безпеки підприємства;
4. Контролінг - це процес контролю;
5. Ідентифікація, класифікація, оцінювання та ранжування загроз;
6. Розробка системи заходів для нейтралізації загроз або мінімізації збитків від загроз є важливим кроком для забезпечення економічної безпеки підприємства;
7. Впровадження розробленої системи заходів у діяльність підприємства;
8. Оцінка результатів - це підбиття підсумків за певний період діяльності в умовах можливих загроз.

Забезпечення економічної безпеки підприємства можливе лише шляхом виявлення й гармонізації його інтересів з іншими суб'єктами зовнішнього середовища, які взаємодіють з ним. Ця гармонізація розглядається як активний захист інтересів підприємства. Система управління економічною безпекою підприємства включає у себе комплекс управлінських, економічних, організаційних, правових, контрольних і мотиваційних методів гармонізації інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. При цьому враховуються особливості діяльності підприємства з метою забезпечення отримання достатнього рівня прибутку, який забезпечить його економічну безпеку [14].

1.3 Моделі та методи оцінювання економічної безпеки підприємства

Суть оцінювання економічної безпеки підприємства полягає в аналізі його потенційних загроз, ризиків та стійкості з метою визначення його здатності протистояти небезпекам та забезпечити стабільність й успішну діяльність [16].

Процес оцінювання економічної безпеки включає аналіз фінансових показників, таких як ліквідність, платоспроможність, рентабельність, а також оцінку ризиків, пов'язаних зі змінами на ринку, правовим середовищем, конкуренцією, технологіями та іншими факторами [16].

Додатково, оцінка включає аналіз внутрішніх процесів та систем управління підприємством, виявлення слабких місць та резервів для покращення ефективності та стійкості.

Головна мета оцінювання економічної безпеки полягає в ідентифікації потенційних загроз та ризиків, що можуть вплинути на фінансовий стан, репутацію та стабільність підприємства, а також у розробці стратегій та заходів для мінімізації цих ризиків та забезпечення стійкого розвитку. Оцінка економічної безпеки допомагає підприємствам приймати обґрунтовані рішення, планувати свою діяльність та впроваджувати заходи, спрямовані на забезпечення стійкості та успіху у конкурентному середовищі [9].

Оцінювання економічної безпеки підприємства вимагає використання різноманітних методів та інструментів. Деякі з них включають:

Фінансовий аналіз: Цей метод використовує фінансову звітність підприємства, такі як баланс, звіт про прибутки та збитки, для оцінювання фінансової стійкості та потенційних ризиків. Аналізується показники, такі як ліквідність, платоспроможність, рентабельність та заборгованість.

Ризик-аналіз: Цей метод визначає й оцінює потенційні загрози та ризики, які можуть вплинути на економічну безпеку підприємства. Використовуються інструменти, такі як SWOT-аналіз (аналіз сильних і слабких сторін, можливостей та загроз), аналіз PESTEL (політичний, економічний,

соціокультурний, технологічний, екологічний та юридичний вплив), аналіз конкурентної ситуації тощо.

Оцінка резервів: Цей метод виявляє потенційні можливості для покращення економічної безпеки підприємства. Аналізуються резерви в управлінні, ефективності виробництва, оптимізації процесів, впровадженні інновацій тощо.

Моделювання сценаріїв: Цей метод використовує комп'ютерні моделі та сценарії для прогнозування та оцінювання можливих результатів та наслідків дій на економічну безпеку підприємства. Це дозволяє виявити потенційні ризики та зробити обґрунтовані рішення.

Бенчмаркінг: Цей метод включає порівняння економічної безпеки підприємства з кращими практиками та стандартами відомих компаній. Це допомагає виявити слабкі місця та вдосконалити процеси з метою поліпшення економічної безпеки.

Використання комбінації цих методів дозволяє отримати комплексну оцінку економічної безпеки підприємства та виявити потенційні проблеми та можливості для поліпшення.

Моделювання є широко застосовуваним методом дослідження, який використовується у багатьох галузях знань. Цей науково обґрунтований метод дозволяє оцінити різноманітні характеристики складних систем і використовується для розробки та прийняття управлінських рішень.

З метою покращення управління економічною безпекою, науковці рекомендують включити в систему такі компоненти: блок оцінки рівня безпеки, блок діагностики загроз та блок формування адаптивної реакції. Кожен з наведених блоків має свою відповідну модель (див. рис. 1.3), яка є частиною цієї системи. Таким чином, в рамках блоку оцінки рівня безпеки розглядаються моделі, такі як модель формування системи показників комплексної оцінки економічної безпеки та модель формування режимів функціонування підприємства [16].

Блок формування адаптивної реакції включаються дві моделі: модель альтернативних напрямів відновлення безпечного режиму функціонування

підприємства та модель визначення стратегії локалізації загроз для економічної безпеки.

Рисунок 1.3 – Схема системи управління економічною безпекою підприємства [16]

Всі наведені моделі ґрунтуються на критерії максимально повної нейтралізації загроз та забезпечення стабільного функціонування підприємства.

Основна мета моделі формування системи показників комплексного оцінювання рівня економічної безпеки підприємства полягає у постійному оновленні поточної системи показників та виділенні найбільш значущих, які насправді представляють загрозу. Ця модель базується на використанні експертних методів та методів факторного аналізу [16].

Модель формування режимів функціонування підприємства має на меті вирішення завдання, пов'язаного з визначенням трьох режимів функціонування підприємства: стійкого, нестійкого і кризового. Для вирішення цього завдання

модель використовує вихідні дані, отримані від моделі комплексного оцінювання рівня економічної безпеки.

Модель визначення домінуючих загроз для підприємства має на меті виявлення тих сфер життєдіяльності підприємства, які в певних обставинах можуть стати джерелом негативних тенденцій для його функціонування та розвитку в цілому.

Модель оцінки здатності підприємства протистояти загрозам має аналітичний характер, спрямований на оцінку. Ця модель використовується для спочатку визначення поточного рівня економічної безпеки підприємства, тобто його потенціалу з протистояння загрозам на конкретний момент.

Модель прогнозування рівня економічної безпеки підприємства ґрунтується на методиці аналізу тенденцій його розвитку, виявленні закономірностей і напрямів, в яких загрози проявляються найбільш активно, а також здатності підприємства протистояти цим загрозам.

Модель формування пріоритетних напрямків відновлення безпечного режиму функціонування підприємства виконує специфічну роль у визначенні комплексу заходів, спрямованих на локалізацію загроз в залежності від сфери життєдіяльності та рівня розвитку кризових ситуацій.

Модель стратегії локалізації загроз для економічної безпеки допомагає порівняти витрати, пов'язані з нестабільним функціонуванням підприємства, та обсяг ресурсів, необхідних для відновлення стійкого режиму функціонування за різними прийнятними варіантами оптимального розв'язання завдань протистояння, профілактики та усунення загроз для економічної безпеки підприємства [16].

Деякі методи оцінки економічної безпеки підприємства неможливо застосовувати в умовах обмеженого доступу до інформації про конкурентів та партнерів, що вимагає глибшого дослідження альтернативних оцінювальних методів. З практичної точки зору, найбільш оптимальним варіантом вважається використання методу, який поєднує кілька підходів одночасно, що дозволяє отримати максимально точні результати з мінімальним відхиленням від реального стану економічної безпеки підприємства.

Таким чином, важливо скласти список вимог, яким повинна відповідати методика оцінки системної ефективності підприємств зв'язку:

- врахування специфіки галузі, в якій діє підприємство, і основних складових економічної безпеки, що характерні для даної галузі;
- використання достовірних джерел інформації, таких як офіційні статистичні дані, звітність підприємства та експертні оцінки, що доступні загальному користувачеві;
- вибір та представлення найсуттєвіших показників для кожної функціональної підсистеми, які мають вплив на економічну безпеку підприємства;
- урахування циклічності у функціонуванні підприємств та її впливу на зовнішні та внутрішні умови господарювання;
- розбиття складних завдань на більш прості та взаємопов'язані, що дозволяє забезпечити інтегральний підхід до оцінки ефективності;
- згортання комплексних показників в один інтегральний критерій для оцінки загальної системної ефективності [16].

Висновки до розділу.

Економічна безпека підприємства визначається як стан розвитку суб'єкта господарювання, що характеризується стабільністю його економічного та фінансового розвитку. Система економічної безпеки підприємства включає організаційно-управлінські, технологічні, технічні, профілактичні та маркетингові заходи. Вона спрямована на захист інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Метою оцінювання економічної безпеки є ідентифікація потенційних загроз та ризиків, що можуть вплинути на фінансовий стан, репутацію та стабільність підприємства, а також у розробка стратегій та заходів для мінімізації цих ризиків та забезпечення стійкого розвитку. Оцінювання економічної безпеки підприємства вимагає використання різноманітних методів та інструментів.

2 ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ТА АНАЛІЗ СЕРЕДОВИЩА ДП «НОВАТОР»

2.1 Загальні відомості про ДП «Новатор»

Підприємство «Новатор» - це державна організація, що спеціалізується у виробництві та продажу науково-технічної продукції. Воно є великим підприємством з значними технічними та людськими ресурсами, яке має значний досвід та унікальні технології у своїй галузі [20].

ДП «Новатор» було засновано у 1966 році і був створений Міністерством радіопромисловості СРСР. Завод став одним з провідних виробників обладнання для авіаційної та аерокосмічної галузей, зокрема бортового радіоелектронного, радіолокаційного та радіонавігаційного обладнання.

Завдяки співпраці з провідними підприємствами, такими як «Антонов», ДП «Новатор» успішно розвивався після свого заснування. У кінці 60-х - на початку 70-х років завод освоїв виробництво вузлів для бортових прицільних систем винищувачів МіГ-21.

У 2011 році ДП «Новатор» увійшло до складу Державного концерну «Укроборонпром». Сьогодні ДП «Новатор» є високотехнологічним підприємством з сучасними технологіями виробництва. Воно є важливим працедавцем у місті Хмельницькому.

Головні цілі ДП «Новатор» включають наступні аспекти:

- Забезпечення клієнтам продукції та послуг найвищої якості.
- Прогресування та вдосконалення технологій виробництва для збереження провідного положення компанії на ринку.
- Забезпечення високої ефективності та продуктивності у виробничих процесах.

- Розширення обсягів виробництва і розширення асортименту продукції.
- Зменшення негативного впливу виробництва на довкілля та забезпечення безпечних умов праці для персоналу.

ДП «Новатор» прагне до інноваційного розвитку та створення високоякісної та конкурентоспроможної продукції. Компанія надає велике значення своїм клієнтам і ставить перед собою завдання забезпечити стійку співпрацю з ними.

Структура управління ДП «Новатор» ґрунтується на функціональному розподілі та ієрархічній організації, де кожен відділ відповідає за конкретний аспект діяльності компанії. У компанії існують різні відділи, такі як виробництво, маркетинг, фінанси, логістика та інші, кожен з яких зосереджений на своїй функціональній області. На верхньому рівні ієрархії знаходиться керівництво компанії, включаючи генерального директора та його заступників.

Якщо аналізувати організаційну структуру ДП «Новатор» з точки зору забезпечення економічної безпеки підприємства, то можна виділити наступне:

1. У відділі планування організують методику внутрішнього та зовнішнього аналізу економічної безпеки, узагальнюють результати комплексного аналізу безпеки підприємства та його підрозділів. Також досліджують можливості майбутнього потенційного забезпечення економічної безпеки і розробляють заходи для ефективного використання ресурсів для забезпечення економічної безпеки.

2. Відділ виробництва вирішує питання, пов'язані з технічною та організаційною підготовкою виробництва та інші відповідні аспекти.

3. Технічні відділи, можуть сприяти підвищенню рівня економічної безпеки підприємства, надаючи конкретні рекомендації щодо впровадження енергозберігаючих технологій та нових, більш ефективних технологічних процесів.

4. Відділ постачання контролює стан і збереженість складських запасів, дотримання норм відпустки матеріалів, витрати на транспортування та заготівлю, а також фактичну вартість матеріальних ресурсів, що придбаються.

5. Відділ збуту аналізує виконання договірних зобов'язань та планів щодо постачання продукції споживачам, включаючи обсяги, якість, терміни та асортимент. Він також аналізує виконання плану реалізації продукції і витрат на неї, контролює відповідність нормам складських запасів та збереженість готової продукції, а також проводить дослідження ринку збуту та раціональність господарських зв'язків. Важливо відзначити, що економічна безпека підприємства прямо залежить від своєчасного здійснення розрахунків за відвантажену продукцію.

6. Відділ праці і заробітної плати проводить аналіз організації праці, кількості працівників різних категорій і професій на підприємстві та його структурних підрозділах, використання робочого часу, витрати на заробітну плату, ефективність форм і систем оплати і стимулювання праці, рівень продуктивності праці.

7. Бухгалтерія та фінансовий відділ аналізують виконання бюджетів загальнопромислових, адміністративних та збутових витрат, витрат на виробництво, собівартості реалізованої продукції, виконання плану прибутку та його використання. Вони також проводять аналіз бухгалтерського балансу, фінансового стану, витрат оборотних коштів та спеціальних фондів, контролюють фінансовий стан та платоспроможність підприємства. Робота цього відділу має велике значення, оскільки від нього залежить імідж та репутація підприємства. Досягнення високого рівня економічної безпеки підприємства є можливим лише за умови належної роботи цього відділу.

Організаційна структура ДП «Новатор» зображена у додатку А.

2.2 Аналіз фінансових показників діяльності ДП «Новатор»

Для оцінки діяльності підприємства та визначення його конкурентоспроможного потенціалу потрібно проаналізувати ключові показники його роботи. У таблиці 2.1 наведено динаміку основних техніко-економічних показників ДП «Новатор» [21].

Таблиця 2.1 - Динаміка основних техніко-економічних показників ДП «Новатор»

Показник	Од. вим.	Рік			Темпи зміни, %, до попереднього року	
		2020	2021	2022	6	7
1	2	3	4	5	6	7
1. Чистий дохід від реалізації продукції, робіт та послуг	тис. грн	501 994	1019230	710 578	203,04	69,72
2. Собівартість реалізованої продукції, робіт та послуг	тис. грн	439 317	943 117	571045	214,68	60,55
Витрати на збут	тис. грн	5 853	6 924	5 811	118,30	83,93
Адміністративні витрати	тис. грн	38 855	42 335	59 097	108,96	139,59
Інші операційні витрати	тис. грн	30 639	48 599	39 371	158,62	81,01
3. Середньорічна вартість основних фондів	тис. грн	72 141	88 366	98 507	122,49	111,48
4. Середньорічна вартість оборотних фондів	тис. грн	203857,5	299854	359955,5	147,09	120,04
5. Середньооблікова чисельність працівників, всього	осіб	1287	1166	1197	90,60	102,66
6. Загальний фонд оплати праці	тис. грн	108 979	136 090	146 863	124,88	107,92
7. Середньорічна продуктивність праці працівників	тис. грн/особ у	390,05	874,13	593,63	224,11	67,91
8. Середньомісячна заробітна плата працівників	тис. грн/особ у	7,06	9,73	10,22	137,84	105,12
9. Фондовіддача	грн	6,96	11,53	7,21	165,76	62,54
10. Фондомісткість	грн	0,14	0,09	0,14	60,33	159,90
11. Витрати на 1 грн реалізованої продукції, робіт та послуг	грн	0,88	0,93	0,80	105,73	86,85
12. Чистий фінансовий результат (прибуток)	тис. грн	1 835	2 365	39 591	128,88	1674,04

Продовження таблиці 2.1

13. Рентабельність						
- доходу	%	0,36	0,23	5,57	63,48	2 401,19
- витрат	%	0,42	0,25	6,93	60,04	2 764,78
- капіталу	%	0,57	0,52	8,32	91,19	1 600,38
14. Рентабельність витрат обігу	%	0,90	0,72	11,00	87,62	1 394,52
15. Рентабельність виробничих фондів	%	3,23	3,75	48,39	116,23	1 289,97

Аналізуючи таблицю 2.1, можна зробити наступні спостереження:

Загалом, протягом трьох років відбулися значні зміни в чистому доході від реалізації продукції, робіт та послуг. Після зростання у 2021 році, дохід знизився у 2022 році, ймовірно, внаслідок різних факторів, таких як зміни на ринку, конкуренція або внутрішні проблеми підприємства. Також відбулися значні зміни у собівартості реалізованої продукції, робіт та послуг. Після зростання у 2021 році, собівартість зменшилася у 2022 році, можливо, через зміни витрат, цін на ресурси або покращення виробничого процесу. Для ефективного використання ресурсів і зниження собівартості у майбутньому, рекомендується докладніше проаналізувати фактори, що впливають на собівартість, і вжити відповідні заходи для її оптимізації.

Тривають коливання витрат на збут, адміністративні витрати та інші операційні витрати протягом трьох років. Витрати на збут і інші операційні витрати зазнали певних змін, тоді як адміністративні витрати постійно зросли. Ці зміни можуть бути обумовлені різними факторами, такими як зміна витратної політики, розвиток бізнесу або зміни в підходах до управління. Для подальшого аналізу та встановлення причин змін витрат, рекомендується ретельно дослідити деталі і контекст цих витрат.

Спостерігаються незначні коливання в середньообліковій чисельності працівників протягом трьох років. Зниження у 2021 році може бути обумовлене різними факторами, такими як реструктуризація компанії, ефективніша організація роботи або інші чинники, що впливають на персонал. Зростання у 2022 році може свідчити про поступове відновлення чисельності працівників.

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зріс на 203,04% відносно попереднього року, що свідчить про збільшення обсягів реалізації продукції.

Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) також зросла на 214,68%, але з меншими темпами, що може свідчити про певні труднощі у контролі над витратами.

Для наглядного аналізу, зобразимо динаміку змін чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції (Рисунок – 2.1).

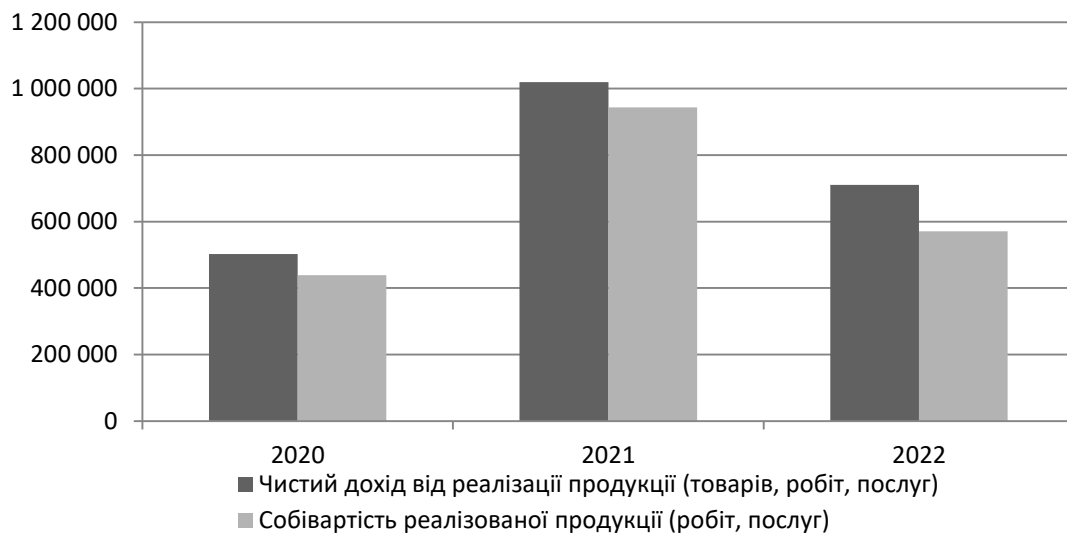

Рисунок 2.1 – Динаміка змін чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції

Було проаналізовано середньорічну вартість основних фондів, яка зросла на 122,49% у 2021 році порівняно з 2020 роком. В наступному році показник знизився до 111,48%.

В свою чергу, середньорічна вартість оборотних фондів зросла на 147,09% у 2021 році порівняно з 2020 роком, але в 2022 році показник знизився до 120,04%.

Динаміка змін середньорічної вартості основних та оборотних фондів було наведено у вигляді діаграми на рисунку – 2.2.

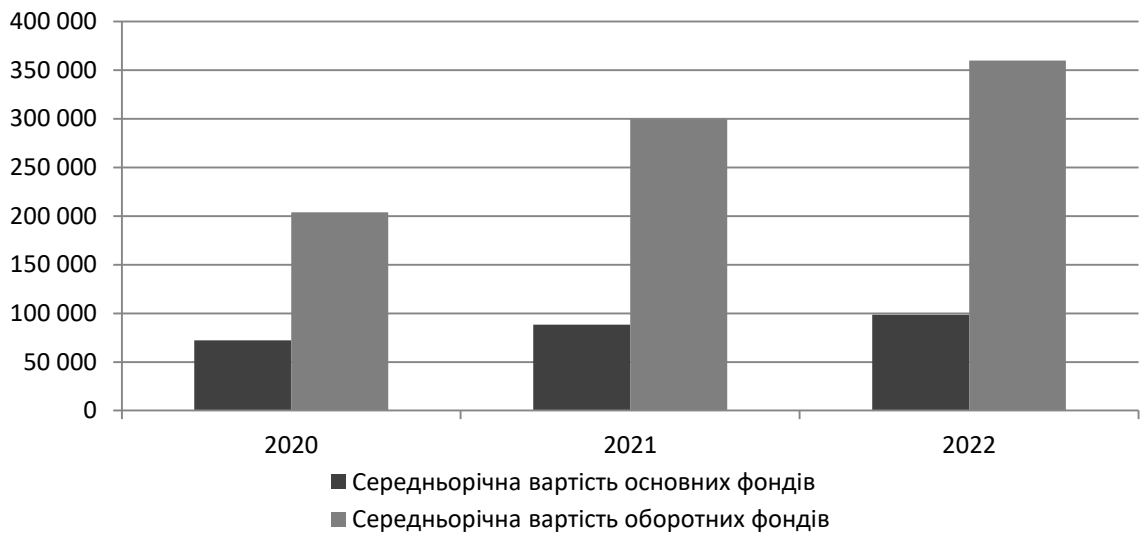

Рисунок 2.2 – Динаміка змін середньорічної вартості основних та оборотних фондів

Фондовіддача відображає ефективність використання виробничих ресурсів, а фондомісткість вказує на частку оплати праці у собівартості продукції. Зростання фондовіддачі може свідчити про поліпшення управління виробничими процесами, підвищення продуктивності праці та збільшення прибутковості підприємства. Зниження фондомісткості може бути результатом збільшення витрат, зокрема на інші операційні витрати та адміністративні витрати. До прикладу, на рисунку 2.3 демонструється динаміка змін фондовіддачі.

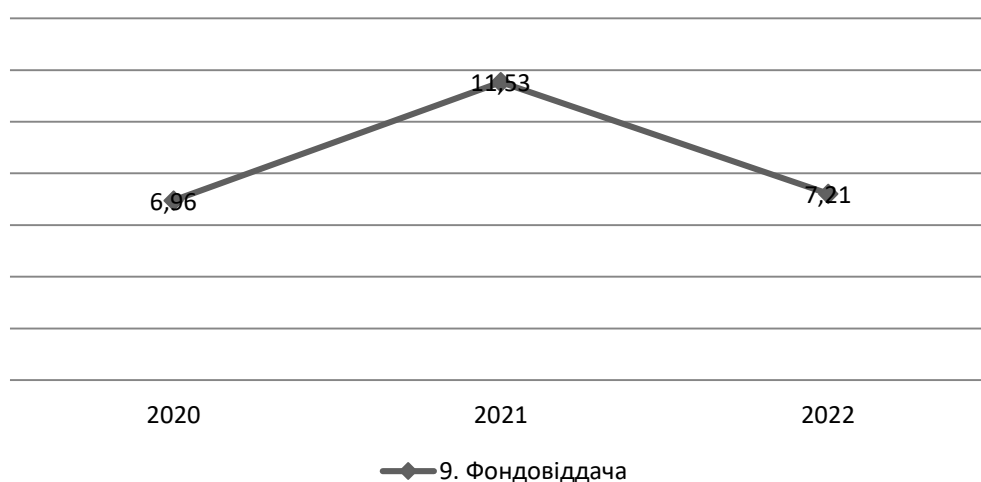

Рисунок 2.3 – Динаміка змін фондовіддачі та фондомісткості

Аналізуючи дані про чистий результат (прибуток) за період з 2020 по 2022 рік, можна зробити наступні спостереження:

- У 2020 році підприємство отримало чистий результат у розмірі 1 835 тис. грн. Це свідчить про те, що підприємство здобуло прибуток після врахування всіх витрат та виконання своїх зобов'язань.

- У 2021 році спостерігається зростання чистого результату до 2 365 тис. грн. Це може бути наслідком покращення ефективності виробництва, збільшення обсягів реалізації або оптимізації витрат.

- У 2022 році відбулось значне зростання чистого результату до 39 591 тис. грн. Це може бути пов'язано зі значним збільшенням обсягів реалізації, покращенням управлінських процесів, зниженням витрат або іншими факторами.

Значне зростання чистого результату в 2022 році може бути дуже позитивним сигналом і свідчити про успішну роботу підприємства.

На основі даних про рентабельність реалізованої продукції можна зробити наступні спостереження:

- Рентабельність реалізованої продукції в 2020 році склала 0,42%. Це вказує на те, що компанія отримала прибуток, але рівень рентабельності є невеликим. Це може бути зумовлено високими витратами на виробництво та збут, або недостатньо ефективним управлінням ресурсами.

- У 2021 році рентабельність реалізованої продукції знизилася до 0,25%. Це свідчить про зниження прибутковості бізнесу. Можливі причини цього можуть включати зростання витрат, зменшення обсягів продажу або зниження цін на продукцію.

- У 2022 році рентабельність реалізованої продукції зростає і досягає 6,93%. Це є позитивним сигналом, оскільки вона показує значне покращення в прибутковості бізнесу. Можливі причини цього можуть включати оптимізацію витрат, підвищення ефективності виробництва та збуту, або успішну стратегію ціноутворення.

Загалом, підприємство демонструвало зростання свого чистого доходу та фінансових результатів протягом розглянутого періоду, хоча були коливання у 2022 році. Рентабельність доходу підприємства залишалась стабільною, але рентабельність витрат та капіталу варіювалися в різні роки. Це може свідчити про неодноразові зміни в ефективності використання ресурсів та управлінні витратами. Для досягнення сталої рентабельності, підприємству слід зосередитися на зниженні собівартості, оптимізації витрат та ефективному використанні виробничих ресурсів.

Загалом, здійснивши аналіз таблиці 2.1, можна прийти до висновку про позитивні тенденції у розвитку та управлінні підприємством, що сприяють зростанню доходів та поліпшенню фінансових показників.

2.3 Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища організації

Аналіз внутрішнього середовища організації входить до складу стратегічного аналізу і виконує важливу роль у визначенні сильних і слабких сторін організації. Аналіз сильних і слабких сторін внутрішнього середовища підприємства дозволяє виявити його основні переваги та недоліки.

У таблиці 2.2 була проведена оцінка факторів внутрішнього середовища підприємства. Таблиця 2.2 наведена в додатку Б.

Загалом, підприємство має сильні сторони та позитивні оцінки в багатьох аспектах внутрішнього середовища. Однак, є деякі області, які потребують подальшої уваги та вдосконалення для досягнення ще більшої успішності та конкурентоспроможності.

Аналіз зовнішнього середовища дозволяє підприємству розуміти змінність, тенденції та потенційні загрози, що виникають у зовнішньому середовищі. Це допомагає підприємству виявити можливості для розвитку, а також визначити ризики і виклики, з якими воно може зіткнутися.

Нижче наведена оцінка факторів зовнішнього мікросередовища підприємства, яка зображена в таблиці 2.3.

Висновки з таблиці 2.3:

1. Споживачі:

- Стан і тенденції розвитку цільового ринку та попиту на товари підприємства мають помірний вплив.
- Ступінь мінливості потреб, вимог, смаків споживачів не має впливу.
- Купівельна спроможність споживачів має слабкий вплив.
- Ступінь прихильності споживачів до підприємства має помірний вплив.

Таблиця 2.3 – Оцінка факторів зовнішнього мікросередовища підприємства

Група факторів	Фактори	Характер впливу фактора на підприємство (+,-) 1	Оцінка фактора за ступенем впливу на підприємство у балах ²
1	2	3	4
Споживачі	1. Стан і тенденції розвитку цільового ринку	+1 бал	2 бали – помірний вплив
	2. Стан і тенденції попиту на товари підприємства	+1 бал	2 бали – помірний вплив
	3. Ступінь мінливості потреб, вимог, смаків споживачів	+1 бал	0 – відсутність впливу
	4. Купівельна спроможність споживачів	+1 бал	1 бал – слабкий вплив
	5. Ступінь прихильності споживачів до підприємства	+1 бал	2 бали – помірний вплив
Постачальники	1. Конкурентна сила постачальника	+1 бал	2 бали – помірний вплив
	2. Ступінь привабливості постачальника	+1 бал	2 бали – помірний вплив
	3. Доцільність договірної політики	+1 бал	3 бали – сильний вплив;

Продовження таблиці 2.3

Конкуренти	1. Стан конкурентної боротьби в сфері діяльності підприємства	+1 бал	2 бали – помірний вплив;
	2. Сила конкурентного тиску	-1 бал	1 бал – слабкий вплив
	3. Число активних конкурентів	+1 бал	2 бали – помірний вплив;

2. Постачальники:

- Конкурентна сила постачальника та ступінь привабливості постачальника мають помірний вплив.
- Доцільність договірної політики має сильний вплив.

3. Конкуренти:

- Стан конкурентної боротьби в сфері діяльності підприємства має помірний вплив.
- Сила конкурентного тиску має слабкий вплив.
- Число активних конкурентів має помірний вплив.

Загалом, фактори, пов'язані зі споживачами, постачальниками та конкурентами, мають помірний вплив на підприємство. Це важливо враховувати при розробці стратегій та прийнятті рішень.

Оцінка факторів макросередовища діяльності підприємства наведена в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Оцінка факторів макросередовища діяльності підприємства

Група факторів	Фактори	Характер впливу фактора на підприємство (+,-) 1	Оцінка фактора за ступенем впливу на підприємство
Економічні	1. Розвиток економіки України (регіону)	+1 бал	3 бали – сильний вплив
	2. Розвиток виробництва товарів номенклатури підприємства	+1 бал	2 бали – помірний вплив
	3. Темп інфляції	-1 бал	2 бали – помірний вплив
	4. Рівень податкових ставок	-1 бал	2 бали – помірний вплив
	5. Рівень доходів населення України	+1 бал	1 бал – слабкий вплив

Продовження таблиці 2.4

Політичні	1. Рівень політичної стабільності в Україні	+1 бал	2 бали – помірний вплив
	2. Ступінь суспільної підтримки урядової програми розвитку	+1 бал	2 бали – помірний вплив
Правові	1. Законодавчі акти, що регулюють діяльність підприємства	+1 бал	3 бали – сильний вплив
Демографічні	1. Чисельність населення України	-1 бал	1 бал – слабкий вплив
	2. Статеві-віковий склад населення	-1 бал	0 – відсутність впливу
Науково-технічні	1. Нововведення в області товарів	+1 бал	1 бал – слабкий вплив
	2. Нововведення в області технологій	+1 бал	2 бали – помірний вплив
	3. Нововведення в області менеджменту	-1 бал	1 бал – слабкий вплив
Природні	1. Природні умови	-1 бал	0 – відсутність впливу
	2. Стан природних ресурсів України	+1 бал	1 бал – слабкий вплив
	3. Екологічний фактор	-1 бал	0 відсутній
Соціально-культурні	1. Рівень освіти в Україні	-1 бал	3 бали – сильний вплив
	2. Соціальні умови життя	+1 бал	2 бали – помірний вплив

Висновки з таблиці 2.4:

1. Економічні фактори:

- Розвиток економіки України (регіону) має сильний вплив на підприємство.
- Розвиток виробництва товарів номенклатури підприємства має помірний вплив.
- Темп інфляції та рівень податкових ставок мають помірний вплив.
- Рівень доходів населення України має слабкий вплив.

2. Політичні фактори:

- Рівень політичної стабільності в Україні та ступінь суспільної підтримки урядової програми розвитку мають помірний вплив.

3. Правові фактори:

- Законодавчі акти, що регулюють діяльність підприємства, мають сильний вплив.

4. Демографічні фактори:

- Чисельність населення України та статево-віковий склад населення мають слабкий вплив.

5. Науково-технічні фактори:

- Нововведення в області товарів та технологій і нововведення в області менеджменту мають слабкий вплив.

6. Природні фактори:

- Природні умови та екологічний фактор не мають впливу, а стан природних ресурсів України має слабкий вплив.

7. Соціально-культурні фактори:

- Рівень освіти в Україні має сильний вплив, а соціальні умови життя мають помірний вплив.

Загалом, на підприємство мають найсильніший вплив економічні, правові та соціально-культурні фактори, тоді як науково-технічні та природні фактори мають менший вплив. Урахування цих факторів дозволить краще зрозуміти зовнішнє середовище підприємства та розробити ефективні стратегії.

2.4 SWOT- аналіз діяльності підприємства

SWOT-аналіз допомагає підприємству отримати цілісне уявлення про своє становище, з'ясувати свої конкурентні переваги та недоліки, ідентифікувати можливості для розвитку та визначити загрози, що стоять на шляху досягнення поставлених цілей. Це дає підґрунтя для прийняття

обґрунтованих стратегічних рішень і планування дій для підвищення конкурентоспроможності та досягнення успіху на ринку.

Матриця SWOT-аналізу діяльності підприємства ДП «Новатор» наведена в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Матриця SWOT-аналізу діяльності підприємства

SWOT Матриця	СИЛЬНІ СТОРОНИ (S)	СЛАБКІ СТОРОНИ (W)
<p>МОЖЛИВОСТІ (O)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Розширення варіативності продуктової лінійки. - Укладання партнерських угод з іншими компаніями для спільної розробки продуктів. - Впровадження передових технологій з метою підвищення продуктивності та зниження витрат. 	<ul style="list-style-type: none"> - Робочий персонал з великим досвідом у розробці та виробництві нових продуктів. - Використання передового обладнання та сучасних технологій у виробництві. - Розширений асортимент продукції та послуг. - Висока якість обслуговування та підтримки клієнтів. - Визнаний бренд на ринку. - Розширення варіативності продуктової лінійки може збільшити конкурентну перевагу підприємства, забезпечуючи ширший вибір для споживачів. - Укладання партнерських угод дозволяє спільно використовувати ресурси, експертизу та знання інших компаній, що сприяє інноваціям та розширенню можливостей. - Впровадження передових технологій може підвищити продуктивність підприємства та знизити витрати на виробництво, що зміцнює його конкурентоспроможність. 	<ul style="list-style-type: none"> - Обмежена база клієнтів - Недостатня реклама та маркетингові стратегії Економічна безпека має слабкі сторони а саме: - Недостатня рентабельність - Високі витрати на виробництво - Зменшення витрат на виробництво, що можуть негативно впливати на конкурентоспроможність продукції. - Шляхом впровадження передових технологій і оптимізації процесів можна знизити витрати та підвищити ефективність виробництва. - Розширення варіативності продуктової лінійки може допомогти привернути нових клієнтів та розширити базу покупців. - Укладання партнерських угод з іншими компаніями дозволяє скористатися їхньою експертизою та ресурсами, що може компенсувати недостатню рекламну кампанію та маркетингові стратегії.

Продовження таблиці 2.5

<p style="text-align: center;">ЗАГРОЗИ (Т)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конкурентна боротьба на ринку від інших виробників. - Зміни у ринкових умовах, що можуть вплинути на попит на продукцію. - Ризики, пов'язані зі змінами у законодавстві. <ul style="list-style-type: none"> - Економічні кризи та коливання валютного курсу, які можуть вплинути на фінансове становище компанії. 	<ul style="list-style-type: none"> - Використання передового обладнання та сучасних технологій у виробництві може бути під загрозою змін у ринкових умовах або змін у законодавстві, які можуть обмежити доступ до цих технологій. 	<ul style="list-style-type: none"> - Значні витрати на виробництво можуть стати ще більшими під впливом конкурентної боротьби та змін у ринкових умовах, що може позначитися на конкурентоспроможності продукції. - Підвищення витрат може ускладнити здатність підприємства змагатися з іншими виробниками. - Якщо підприємство не забезпечує достатньо високої рентабельності, це може призвести до фінансових проблем, зниження прибутків та недостатнього залучення інвестицій. - Якщо підприємство не ефективно управляє своїми витратами на виробництво, це може позначитися на рентабельності. Неправильне планування, неефективні процеси, недостатнє управління запасами або високі витрати на розробку можуть погіршити фінансові показники.
--	---	--

На підставі проведеного SWOT-аналізу, можна зробити висновок, що у підприємства є ряд сильних сторін, таких як наявність досвідного персоналу, передового обладнання, широкий асортимент продукції, висока якість обслуговування та визнаний бренд на ринку. Однак, також виявлені слабкі сторони, які потребують уваги, зокрема обмежена клієнтська база та недостатня реклама та маркетингові стратегії.

У підприємства є потенціал для розвитку, оскільки виявлені можливості, такі як розширення варіативності продуктової лінійки, укладання партнерських угод з іншими компаніями та впровадження передових технологій. Ці

можливості можуть підсилити конкурентну перевагу підприємства, сприяти збільшенню споживчої бази та підвищенню ефективності виробництва.

Проте, існують також загрози, з якими підприємство може стикнутися. Серед них конкурентна боротьба на ринку, зміни у ринкових умовах, ризики, пов'язані зі змінами у законодавстві, а також економічні кризи та коливання валютного курсу. Підприємству потрібно бути готовим до цих загроз і розробити стратегії для їх управління.

Висновки до розділу.

«Новатор» - державне підприємство, яке спеціалізується на виробництві та продажу науково-технічної продукції. Ця організація є великим підприємством з важливими технічними та людськими ресурсами, а також має значний досвід і унікальні технології в своїй галузі.

Узагальнюючи, протягом аналізованого періоду підприємство показало зростання свого чистого доходу та фінансових результатів, хоча в 2022 році були відмічені коливання. Рентабельність доходу залишалась стабільною, проте рентабельність витрат та капіталу варіювала залежно від року. Це може вказувати на непостійність ефективності використання ресурсів та управління витратами. Для досягнення сталої рентабельності, підприємству необхідно зосередитися на зниженні собівартості, оптимізації витрат та ефективному використанні виробничих ресурсів.

Найсильніший вплив на підприємство мають економічні, правові та соціально-культурні фактори, в той час як науково-технічні та природні фактори впливають менш суттєво. Аналіз та урахування цих факторів допоможуть краще розібратися в зовнішньому середовищі підприємства та розробити ефективні стратегії.

3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ДП «НОВАТОР»

3.1 Оцінка економічної безпеки ДП «Новатор»

Забезпечення економічної безпеки підприємства є ключовим аспектом для ефективного функціонування будь-якої організації. Воно включає в себе широкий спектр стратегій, процедур і заходів, спрямованих на досягнення стійкості, збалансованості та захищеності підприємства в економічній сфері [22].

Економічна безпека підприємства відноситься до його здатності реагувати на зовнішні та внутрішні загрози, які можуть впливати на його стан і діяльність. Ці загрози можуть включати фактори зовнішнього середовища, такі як економічні кризи, політичні нестабільності, зміни в законодавстві, конкуренцію на ринку та інші. Внутрішні фактори можуть включати недостатню фінансову стабільність, неефективне управління, корупцію, проблеми з кадрами та інші внутрішні проблеми підприємства.

Виділяють декілька методів оцінки економічної безпеки підприємства:

- Аналіз фінансової стійкості;
- Аналіз ризиків;
- SWOT-аналіз;
- Балансовий підхід;
- Методика складання сценаріїв;
- Методика оцінки інтегрального показника.

Ці методики служать лише деякими прикладами для оцінки економічної безпеки підприємства. Кожна з них має свої переваги і недоліки, і вибір конкретної методики залежить від потреб і характеристик підприємства. Розуміння стану економічної безпеки допомагає підприємству приймати

обґрунтовані рішення, розвиватися та забезпечувати стійкість навіть в умовах непередбачуваного ринкового середовища.

З перелічених методів, для аналізу економічної безпеки ДП «Новатор», я використав аналіз фінансової стійкості.

Аналіз фінансової стійкості: Цей підхід заснований на оцінці фінансових показників підприємства, таких як рівень ліквідності, рентабельність, оборотність активів та інші. Це дозволяє встановити фінансові ризики та потенційні проблеми, які можуть мати вплив на економічну безпеку.

- Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції та послуг зріс з 501 994 тис. грн у 2020 році до 710 578 тис. грн у 2022 році. Темпи зміни досягли 203,04% порівняно з попереднім роком, але в порівнянні з 2021 роком темпи зростання сповільнилися до 69,72%. На рисунку 3.1 було зображено темп змін чистого доходу від реалізації продукції.

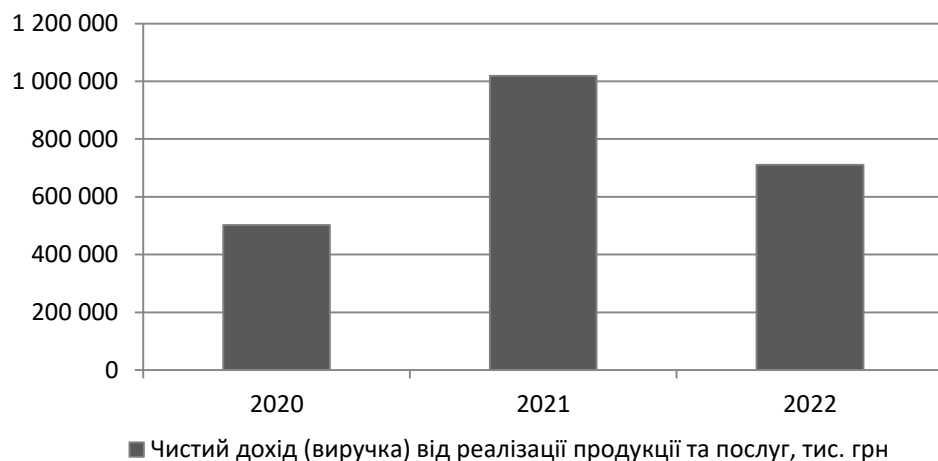

Рисунок 3.1 – Темп змін чистого доходу від реалізації продукції та послуг ДП «Новатор» за 2020 - 2022 роки

- Повна собівартість реалізованої продукції також збільшилася з 439 317 тис. грн у 2020 році до 571 045 тис. грн у 2022 році. Темпи зміни становлять 214,68% порівняно з попереднім роком, але спостерігається зниження темпів зростання до 60,55% у порівнянні з 2021 роком.

- Вартість (баланс) капіталу збільшилася з 230 233 тис. грн у 2020 році до 441 227 тис. грн у 2022 році. За цей період відбулося зростання на

139,72%, але темпи зростання сповільнилися до 137,17% порівняно з 2021 роком.

- Фінансові результати до оподаткування значно зросли з 2 659 тис. грн у 2020 році до 49 083 тис. грн у 2022 році. Темпи зміни становлять 139,11% порівняно з попереднім роком, але спостерігається значне зростання темпів до 1326,93% у порівнянні з 2021 роком.

Загальна тенденція вказує на позитивні зміни в економічній безпеці підприємства. Проте, деякі показники відзначають певне зниження темпів зростання порівняно з попереднім роком. Це може вказувати на потенційні ризики та вимагати уваги підприємства для подальшого покращення економічної безпеки.

Далі було проведено оцінку поточного рівня економічної безпеки, яка була зображена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Оцінка поточного рівня економічної безпеки ДП «Новатор»

Підсистеми показників:	Назва показника	Розрахункова формула	Значення показника у 2022 р.	Тренд (норма)
1	2	3	4	5
Фінансово-економічну стійкість підприємства	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Власний капітал / Валюта балансу	0,38	Зростання (>0.5)
	Коефіцієнт фінансового ризику	Довгострокові та короткострокові зобов'язання / Власний капітал	1,6	Зменшення (< 1)
	Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	0,74	Зростання (>1)
	Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	1,44	Зростання (>2)
	Коефіцієнт маневреності	Власні оборотні кошти/ Власний капітал	0,43	Зростання (>0.5)
	Інтегральний показник складової фінансово-економічної стійкості підприємства			0,72 (зона небезпеки)

Продовження таблиці 3.1

Стабільність та безперервність виробничої діяльності підприємства	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції / Оборотні активи	1,91	Зменшення
	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	Собівартість реалізованої продукції	571 045	Зменшення
	Адміністративні витрати, тис. грн	Адміністративні витрати	59 097	Зростання
	Витрати на збут, тис. грн	Витрати на збут	5 811	Зменшення
	Матеріальні витрати, тис. грн	Матеріальні витрати	465 094	Зменшення
	Витрати на оплату праці, тис. грн	Витрати на оплату праці	146 863	Зростання
	Матеріалоемність	Матеріальні витрати / Виручка від реалізації продукції	0,65	Зменшення
	Енергоемність	Витрати на тепло- та електроенергію / Виручка від реалізації продукції	0,14	Зростання
	Виробничий потенціал	Основні засоби + незавершене виробництво + виробничі запаси	195 553	Зменшення
	Валова рентабельність продажу, %	Валовий прибуток / Чистий дохід від реалізації продукції	19,6	Зростання
	Рентабельність активів, %	Чистий прибуток / Активи підприємства	8,32	Зростання
	Інтегральний показник складової стабільності та безперервності виробничої діяльності підприємства			0,83 (помірна небезпека)
Ефективність використання ресурсів підприємства	Фондовіддача	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції / Середньорічна вартість основних засобів	7,21	Зменшення
	Матеріаловіддача	Чистий дохід від реалізації продукції / Матеріальні витрати	1,53	Зростання
	Рентабельність за операційною діяльністю, %	Операційний прибуток / чистий дохід від реалізації продукції	8,1	Зростання
	Коефіцієнт заотоварювання готовою продукцією	Готова продукція / Виручка від реалізації продукції	0,88	Зростання
	Інтегральний показник складової ефективності використання ресурсів підприємства			0,87 (помірна небезпека)

Отже, можна зробити загальний висновок, що ДП «Новатор» необхідно зосередитись на таких аспектах, як поліпшення фінансово-економічної стійкості, оптимізація джерел залучення коштів, зниження витрат, збільшення рентабельності та підвищення ефективного використання ресурсів. Це допоможе досягти стабільності та поліпшити результати діяльності підприємства.

Фінансовий резерв (також відомий як запас фінансової міцності) відображає здатність компанії витримувати негативні фінансові впливи або неочікувані події без фінансових труднощів. Рекомендується, щоб підприємства планували та управляли своїм фінансовим резервом, забезпечуючи достатній рівень резервних коштів для забезпечення фінансової стабільності та здатності впоратися з негативними факторами. Це може включати раціональне фінансове планування, ефективне управління ресурсами та ризиками, а також постійний моніторинг фінансового стану підприємства.

ЗФМ розраховувався по формулі:

$$\text{ЗФМ} = \text{Актив (2)} - \text{Пасив (3)} \quad (3.1)$$

Отже, підставивши відповідні показники, ми маємо наступний розв'язок:

$$\text{ЗФМ} = 371\,597 \text{ тис. грн} - 286\,136 \text{ тис. грн} = 85\,461 \text{ тис. грн}$$

Наявність фінансового запасу ДП «Новатор» у розмірі 85 461 тис. грн. свідчить про обмежений резерв фінансових ресурсів у підприємства. Цей рівень фінансового запасу може бути недостатнім для забезпечення фінансової міцності та стійкості підприємства в умовах непередбачуваних витрат або економічних труднощів.

Низький фінансовий запас ДП «Новатор» може вказувати на ризики, пов'язані з недостатнім покриттям фінансових зобов'язань, здатністю погасити непередбачені витрати або забезпечити безперебійну діяльність в умовах зменшення доходів.

У такому випадку, управління фінансовими ризиками та забезпечення стабільної діяльності ДП «Новатор» можуть стати викликом для підприємства. Рекомендується провести аналіз фінансового стану та розглянути можливі

шляхи збільшення фінансового запасу, такі як залучення додаткових джерел фінансування або оптимізація витрат.

Важливо планувати та управляти фінансовим запасом таким чином, щоб забезпечити достатній рівень резерву для фінансової стійкості та здатності підприємства впоратися з негативними факторами та несприятливими обставинами.

3.2 Рекомендації щодо удосконалення економічної безпеки на підприємстві

Удосконалення економічної безпеки є важливим завданням для підприємств у сучасних умовах конкурентного бізнесу. Забезпечення стійкості та стабільності фінансового стану підприємства, мінімізація ризиків і збереження ресурсів стають необхідними умовами для успішної діяльності на ринку.

Економічна безпека вимагає систематичного підходу та комплексу заходів. Вона охоплює не лише захист фінансових ресурсів, але й враховує ефективність виробничих процесів, раціональне управління запасами, оптимізацію витрат та уникнення можливих загроз зовнішнього середовища.

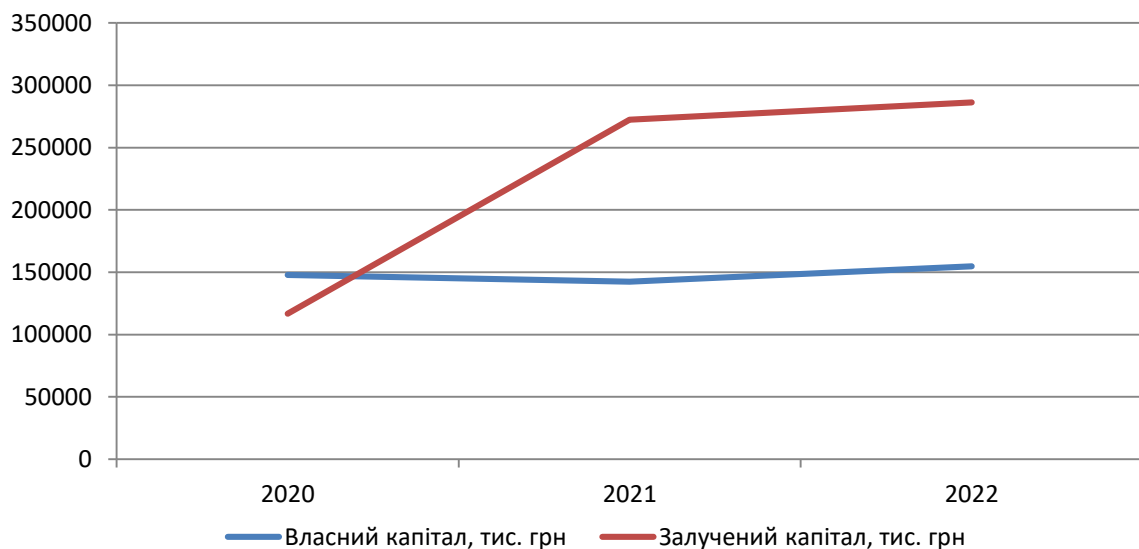
Виходячи з попередніх обрахунків (таблиця 3.1) та аналізу в попередніх розділах, можемо зробити висновок про те що, за 2021 та 2022 роки погіршилися показники ліквідності та платоспроможності за рахунок значного росту залученого капіталу. Темп зміни залученого та власного капіталу зображено на таблиці 3.2 та рисунку 3.3.

Така ситуація має свої ризики. Підприємство може зіткнутися зі збільшеними фінансовими зобов'язаннями, включаючи платіж процентів за кредитами або дивіденди для акціонерів. Крім того, підприємство може втратити частину контролю над своїм бізнесом, якщо воно виділяє значну кількість акцій новим інвесторам.

Таблиця 3.2 – Структура та динаміка капіталу ДП «Новатор»

Показник	2020	2021	2022	Темп змін, %	
				2021 / 2020	2022 / 2021
Середньорічна вартість капіталу, тис. грн у т. ч.	321763	441227	475697	137,13	107,81
Власний капітал, тис. грн	147876	142268	154675	96,21	108,72
Залучений капітал, тис. грн у т. ч.	116667	272440	286136	233,52	105,03
- довгострокові пасиви, тис. грн	57219	40059	34886	70,01	87,09
- короткострокові пасиви, тис. грн	116667	272440	286136	233,52	105,03
Питома вага залученого капіталу у середньорічній вартості капіталу, %	36,26	61,75	60,15	170,29	97,42

Як можна побачити по таблиці 3.2, різниця між залученим та власним капіталом в 2022 році склала 131461 тис. грн.

Рисунком 3.2 - Динаміка залученого та власного капіталу ДП «Новатор»

Для покращення ситуації потрібно залучувати оптимізацію управління фінансовими ресурсами.

Питання, які можуть вирішуватись за допомогою фінансового

управління, можуть бути розподілені на наступні групи:

1. Фінансування: включає в себе вирішення питань щодо джерел фінансування, таких як короткострокові та довгострокові кредити, випуск та придбання цінних паперів, розподіл прибутку та запозичення.

2. Капітальні вкладення та оцінка їх ефективності: включає оцінку прибутковості капіталу, поточної та перспективної ринкової вартості компанії, а також оцінку фінансового ризику.

3. Управління оборотним капіталом: включає оптимізацію рівня оборотного капіталу, управління короткостроковими дебіторськими та кредиторськими заборгованостями, а також встановлення оптимальної структури капіталу.

4. Фінансове планування: включає розробку та оцінку фінансових проектів і бюджетів, визначення їх змісту, процедури розробки та вартості.

5. Аналіз фінансової діяльності та фінансовий контроль: включає аналіз платоспроможності, ліквідності та рентабельності компанії, внутрішній аналіз прибутку та аналіз використання капіталу.

Фінансове управління включає розгляд цих питань з метою ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства та досягнення його фінансових цілей.

Основною метою фінансового управління є прийняття відповідних рішень для досягнення оптимальних кінцевих результатів та знаходження балансу між короткостроковими та довгостроковими цілями розвитку підприємства, ураховуючи поточні та майбутні фінансові вимоги.

Основне завдання фінансового управління полягає у вирішенні питань, що стосуються оптимального використання фінансових ресурсів, управління ризиками, планування бюджету, прийняття рішень щодо фінансових інвестицій, фінансування та розподілу прибутку, аналізу фінансової діяльності та контролю за фінансовими показниками підприємства.

Таким чином, фінансове управління ДП «Новатор» має бути зосереджене на оптимальному управлінні рухом фінансових ресурсів та відносинами, що виникають у цьому процесі, з метою досягнення фінансових цілей

підприємства.

Структура і процес функціонування системи управління фінансовими ресурсами ДП «Новатор» відображені на рисунку 3.3.

Рисунок 3.3 - Структура і процес функціонування системи управління фінансовими ресурсами ДП «Новатор»

Основною метою розробки фінансової політики ДП «Новатор» має бути створення системи управління фінансовими ресурсами, що спрямована на досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства. В результаті удосконалення фінансової політики ДП «Новатор» покращиться процес планування та керування грошовими потоками, оптимізується структура капіталу та будуть сформовані достатні фінансові резерви для покриття поточних та майбутніх зобов'язань (рисунок 3.4)

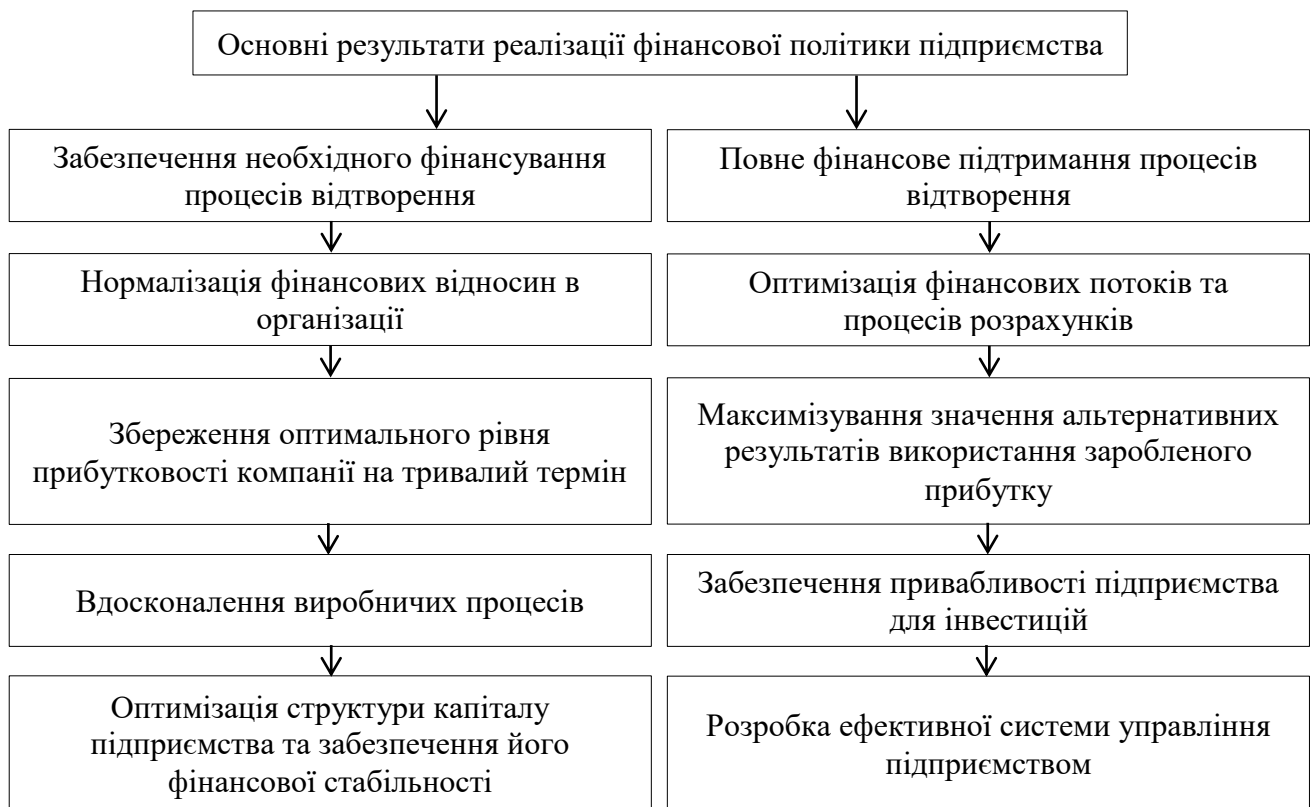

Рисунок 3.4 - Результати реалізації фінансової політики ДП «Новатор»

Також оптимізація управління фінансовими ресурсами дозволить ДП «Новатор» ефективно використовувати капітал, мінімізувати витрати та збільшити прибуток. Це сприятиме оптимальному розподілу інвестицій, ефективному управлінню оборотним капіталом та зниженню фінансових ризиків.

Окрім цього у ДП «Новатор» спостерігається проблемна ситуація із дебіторською заборгованістю. На рисунку 3.5 зображено графік динаміки дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

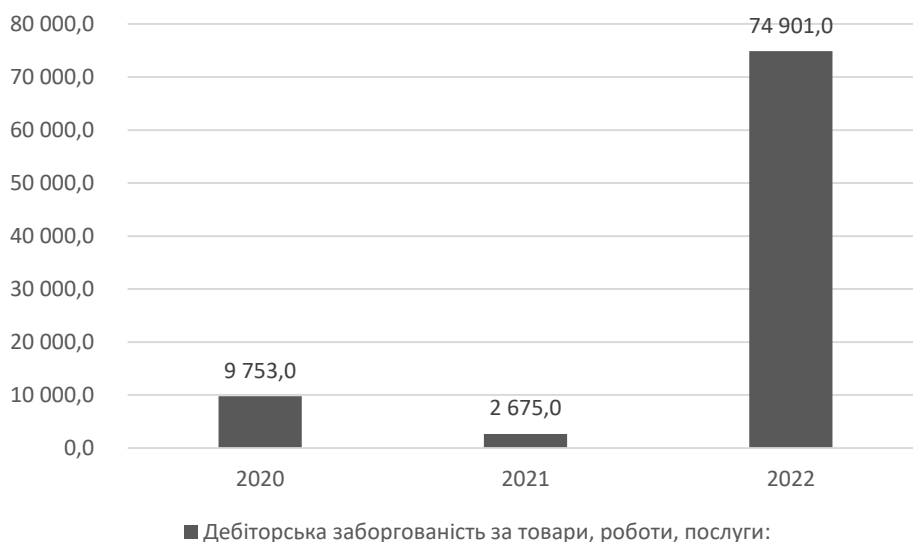

Рисунок 3.5 – Динаміка росту дебіторської заборгованості ДП «Новатор»

Для покращення процесу управління дебіторською заборгованістю для ДП «Новатор» можна запропонувати виконання таких заходів (рисунок 3.6).

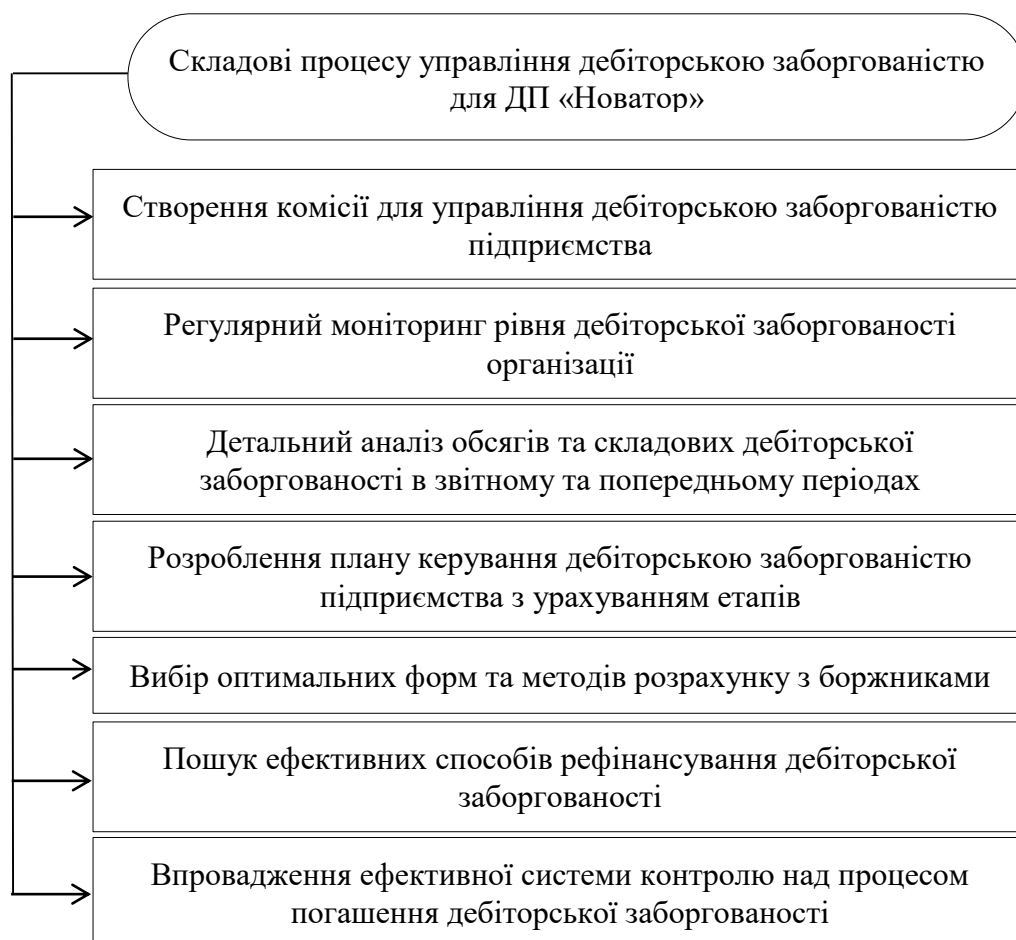

Рисунок 3.6 - Складові роботи управління дебіторською заборгованістю ДП «Новатор»

Наведений алгоритм повернення дебіторської заборгованості підприємства допоможе здійснити ефективний процес повернення запозичених коштів, забезпечити безперебійну діяльність, пришвидшити обіг оборотних активів, покращити фінансову стабільність, підвищити рівень забезпеченості підприємства ліквідними активами. Усе це в сукупності покращить рівень фінансової безпеки ДП «Новатор».

Висновок до розділу.

Забезпечення економічної безпеки підприємства є необхідною умовою для успішного функціонування будь-якої організації. Це охоплює широкий спектр стратегій, процедур і заходів, спрямованих на досягнення стійкості, збалансованості та захищеності підприємства в економічній сфері.

Підприємство повинно акцентувати свою увагу на покращенні фінансово-економічної стійкості, оптимізації витрат, зростанні рентабельності та ефективному використанні ресурсів. Ці заходи сприятимуть досягненню стабільності та покращенню результатів діяльності підприємства.

Було обчислено фінансовий резерв в розмірі 85461 тис. грн., що вказує на обмеженість наявних фінансових ресурсів у підприємства. Цей рівень фінансового запасу може бути недостатнім для забезпечення фінансової міцності та стійкості підприємства в умовах неочікуваних витрат або економічних труднощів. Також було запропоновано проведення оптимізації управління фінансовими ресурсами, що дозволить ДП «Новатор» планувати та керувати грошовими потоками, вдосконалити структуру капіталу та забезпечити достатні фінансові резерви для виконання поточних та майбутніх зобов'язань. Був запропонований шлях повернення дебіторської заборгованості ДП «Новатор» який сприятиме реалізації ефективної стратегії повернення запозичених коштів, що спричинить підвищення фінансової стійкості та готовності підприємства забезпечувати достатню ліквідність.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі проведено теоретичний аналіз, описано дослідницько-аналітичну частину та запропоновано рекомендації щодо управління економічною безпекою підприємства ДП «Новатор». Також були розглянуті підходи до вирішення виявлених проблем в системі економічної безпеки на підприємстві. Завдяки отриманим результатам дослідження були сформульовані наступні висновки.

Економічна безпека підприємства може бути визначена як стан, в якому знаходиться суб'єкт господарювання і який характеризується стійкістю його економічного та фінансового розвитку. Система економічної безпеки підприємства охоплює різні аспекти, такі як організаційно-управлінські, технологічні, технічні, профілактичні та маркетингові заходи. Ця система спрямована на захист інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз. Метою оцінювання економічної безпеки є ідентифікація потенційних загроз і ризиків, які можуть негативно вплинути на фінансовий стан, репутацію та стабільність підприємства. Також мета включає розробку стратегій та заходів для мінімізації цих ризиків та забезпечення стійкого розвитку. Оцінювання економічної безпеки підприємства вимагає використання різноманітних методів та інструментів.

Економічні, правові та соціально-культурні фактори мають найсильніший вплив на підприємство, у той час як науково-технічні та природні фактори мають менш значуще значення. Врахування цих факторів дозволить краще зрозуміти зовнішнє середовище підприємства та розробити ефективні стратегії.

Проведений SWOT-аналіз дозволяє зробити наступні висновки щодо підприємства: у нього існують численні позитивні аспекти, такі як наявність досвідного персоналу, передового обладнання, широкий асортимент продукції, висока якість обслуговування та визнаний бренд на ринку. Але також були виявлені негативні моменти, які потребують уваги, зокрема обмежена клієнтська база, недостатня реклама та неефективні маркетингові стратегії.

Протягом періоду, що був проаналізований, підприємство відзначилося зростанням свого чистого доходу та фінансових результатів, за винятком коливань, які були відзначені в 2022 році. Рентабельність доходу залишалась стабільною, але рентабельність витрат та капіталу варіювала залежно від року. Це може свідчити про непостійну ефективність використання ресурсів та управління витратами. Щоб забезпечити стійку рентабельність, підприємству необхідно зосередитися на зниженні собівартості, оптимізації витрат та ефективному використанні виробничих ресурсів.

Протягом 2021 та 2022 років показники ліквідності та платоспроможності погіршилися через значний приріст залученого капіталу.

Підприємство повинно зосередити свою увагу на поліпшенні фінансово-економічної стійкості, оптимізації витрат, збільшенні рентабельності та ефективному використанні ресурсів. Ці заходи сприятимуть досягненню стабільності та поліпшенню результатів діяльності підприємства. Для ДП «Новатор» було запропоновано проведення оптимізації управління фінансовими ресурсами з метою планування та контролю грошових потоків, поліпшення структури капіталу та забезпечення достатніх фінансових резервів для виконання поточних та майбутніх зобов'язань.

ДП «Новатор» зазнає складної ситуації зі зростаючою дебіторською заборгованістю. Було зазначено, що протягом трьох років рівень дебіторської заборгованості зросла в 3.059 рази. Пропонується шлях повернення дебіторської заборгованості ДП «Новатор», який сприятиме впровадженню ефективної стратегії повернення запозичених коштів. Це спричинить підвищення фінансової стійкості та готовності підприємства забезпечувати достатню ліквідність.

Отже, реалізація запропонованих заходів надасть можливість поліпшити систему економічної безпеки на ДП «Новатор».

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Економічна безпека інноваційного підприємства : навчальний посібник / В.Г. Алькема, Н.М. Літвін, О.С. Кириченко. – К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2015. – 320 с
2. Сутність економічної безпеки підприємств регіону: зб. наук. пр. Черкаського державного технологічного університету: автор І.О. Журба – Черкаси: ЧДТУ – 2018. – Вип. 48. – С. 124–130.
3. Козаченко Г. В., Погорелов Ю. С. Оцінювання економічної безпеки підприємства: аналіз основних підходів / Менеджмент безпеки держави, регіону, підприємства: проблеми і виклики сьогодення : монографія / за заг. ред. З. Б. Живко, І. Г. Бабець. Львів : Ліга-Прес, 2015. С. 238–251.
4. Ладико Л.М. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства: сутність і структура / Л.М. Ладико : Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2014, № 3(65). – С. 123–126.
5. Сак Т.В. Діагностування рівня економічної безпеки підприємства в умовах обмеженості інформації / Т.В. Сак / Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №3. – С. 404–408
6. Сосновська О.О. Аналіз методів оцінки рівня економічної безпеки підприємств / О.О. Сосновська, М.О. Житар: Науковий журнал «Бізнес Інформ». – Харків: Видавничий дім «Інжек». – 2019. – №1. – С. 285-293.
7. Юхновська Ю.О. Теоретичні аспекти економічної безпеки підприємства в Україні / Ю.О. Юхновська // Держава та регіони. - 2014 р. - № 1 (76). – 123-129. [Електронний ресурс] Режим доступу :http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2014/1_2014/25.pdf.
8. Соколенко Т.М. Економічна безпека підприємства в умовах транзитивної економіки // VII Міжнародна науково-практична інтернет конференція "Наука і життя: сучасні тенденції, інтеграція у світову наукову думку" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://intkonf.org/kand-ped-n->

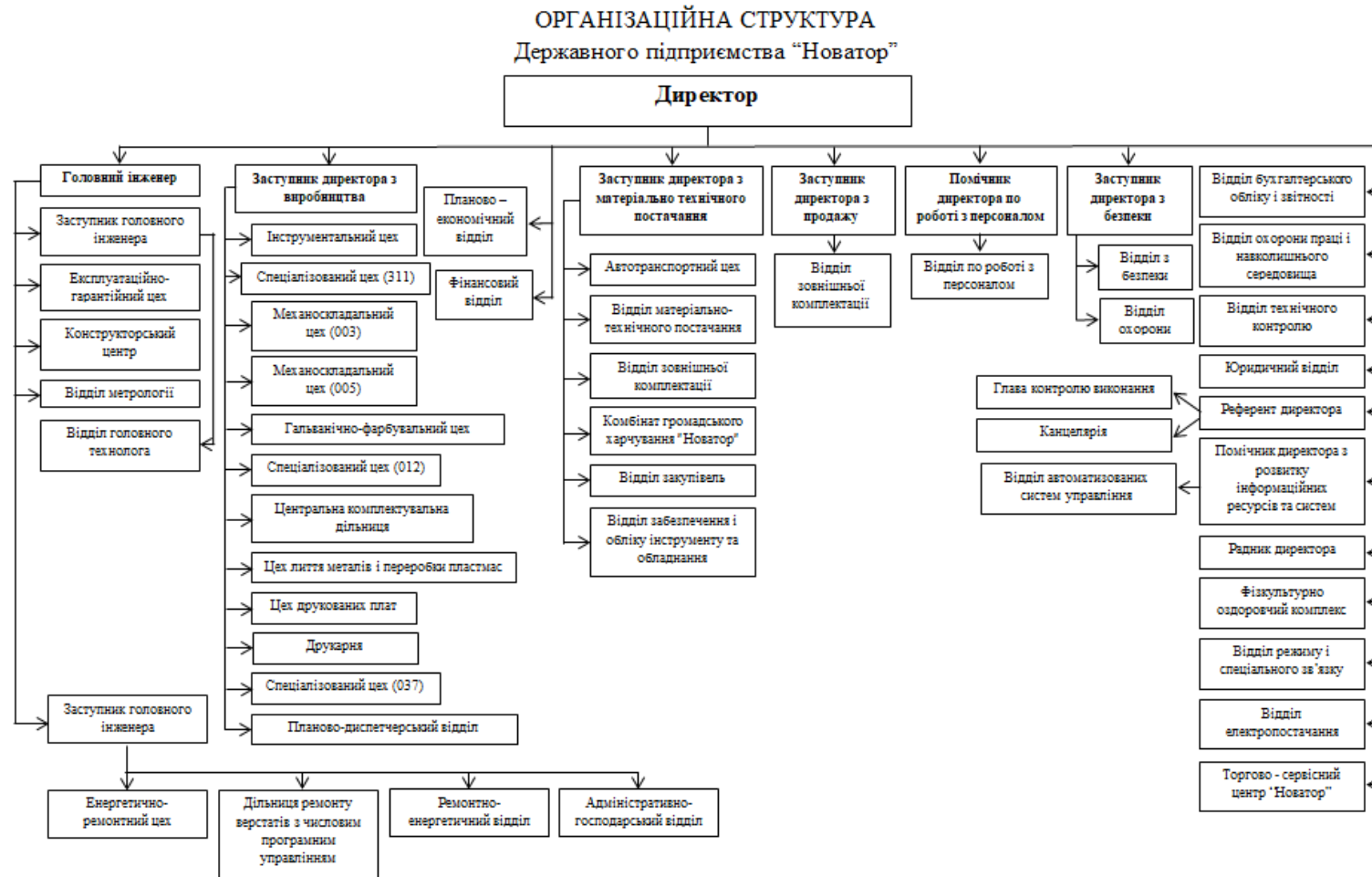
[sokolenko-tm-ekonomichna-bezpekapidpriemstva-v-umovahtranzitivnoyi-ekonomiki/](#)

9. Фролова Л.В. Методичні підходи до оцінювання економічної безпеки підприємства / Л.В. Фролова, О.В. Роженко / Актуальні проблеми економіки – 2016. - №3 (177). – С. 199–209.
10. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О.О. Шевченко. - К. :Центр учбової літератури - 2016 - 277 с.
11. Економічна безпека та конкурентоспроможність регіонів України : монографія / З.С. Варналій, Р.Р. Білик. – Чернівці : Технодрук, 2018. - 454 с.
12. Економічна безпека підприємства : підручник / А.М. Штангрет та ін.; за заг. ред. А.М. Штангрета; Укр. акад. друкарства. - Львів :Укр. акад. друкарства, 2016 - 292 с.
13. Економічна безпека держави, суб'єктів господарювання та тіньова економіка: монографія / [В.К. Васенко, Л.А. Пуш, І.П. Шульга та ін.]; за заг. ред. В.К. Васенка. - Черкаси : Маклаут, 2010 – 367 с.
14. Фоміченко І.П. Система управління економічною безпекою підприємств / І.П. Фоміченко, С.О. Баркова // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/ddma/Herald_2\(31\)_2013/article/30.pdf](http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/ddma/Herald_2(31)_2013/article/30.pdf).
15. Ілляшенко О.В. Механізми системи економічної безпеки підприємства: монографія - Харків: Мачулін – 2016 – 504 с.
16. Сонтіченко В.М. Система та моделі управління економічною безпекою телекомунікаційних підприємств / В.М. Сотніченко // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Вип. 18. – С. 99–103. – Режим доступу : http://www.bses.in.ua/journals/2017/18_2017/23.pdf
17. Економічна безпека: підруч. / авт.кол.; за ред. О. І. Барановського, О. Б. Жихор. Київ: УБС НБУ, 2014. 516 с.
18. Небава М.І., Міронова Ю.В. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2017. – 73 с.

19. Соломіна Г.В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва: навчальний посібник. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. – 234 с
20. Офіційний сайт ДП «Новатор» URL: <https://www.novator-tm.com/>
21. Фінансова звітність відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності та звіт незалежного аудитора ДП «Новатор» з 2020 по 2022 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://clarity-project.info/edr/22987900/finances?current_year=2022
22. Ортинський В., Кузьмін О., Дідик А. та ін. Економічна безпека підприємства: підручник. Під редакцією Дідика А. - Львів: Львівська політехніка, 2019. - 624 с
23. Гаврилко П. П. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. Економіка. 2016. Вип. 3 921). С. 131 – 134. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_3_31
24. Єрешко Ю. О., Товмасян В. Р. Теорія фінансової політики підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 15-16. С. 63–68. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2020_15-16_13
25. Глушко А. Д. Управління дебіторською заборгованістю в системі забезпечення ефективної діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2017. № 7. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/03/2023-314-6.pdf>
26. Рудніченко Є.М., Гавловська Н. І. Економічна безпека підприємства: підручник / за заг. ред. А. М. Дідика. – Львів: НУ «Львівська політехніка», ТзОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019.
27. Рудніченко Є.М., Гавловська В. І. Економічна безпека держави в контексті глобалізаційних викликів // Економічна безпека: держава, регіон, підприємство : монографія : в 3 т. Т. 3 / за заг. ред. В.О. Онищенко та Г.В. Козаченко. – Полтава : ПолтНТУ, 2019.

ДОДАТКИ

Додаток А - Організаційна структура підприємства

Додаток Б – Оцінка факторів внутрішнього середовища підприємства

№	Показники	Бали		
		1	2	3
1	Ступінь досягнення цілей			×
2	Ступінь доцільності організаційної структури			×
3	Рівень комунікаційних зв'язків у підприємства			×
4	Стиль правління			×
5	Рівень прибутку		×	
6	Доля ринку			×
7	Система контролю якості продукції			×
8	Широта асортименту		×	
9	Гнучкість цінової політики		×	
10	Доцільність договірної політики		×	
11	Система організації збуту			×
12	Рівень сервісу			×
13	Система стимулювання покупців		×	
14	Ступінь маркетингової активності		×	
15	Дослідження і розробки			×
16	Стан матеріально-технічної бази			×
17	Кваліфікаційний склад кадрів			×
18	Оцінка руху кадрів		×	
19	Ступінь вмотивованості кадрів		×	
20	Фінансові можливості підприємства		×	
21	Організаційна культура		×	

Додаток В – Фінансова звітність ДП «Новатор» за 2020-2022 рр.

Фінансова звітність за 2020 рік.
Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив			
Назва рядка	Код рядка	На кінець звітного періоду, тис. грн	На початок звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	13 832.00	14 162.00
первісна вартість	1001	16 769.00	16 577.00
накопичена амортизація	1002	2 937.00	2 415.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	814.00	471.00
Основні засоби	1010	56 012.00	57 700.00
первісна вартість	1011	208 681.00	204 148.00
знос	1012	152 669.00	146 448.00
Відстрочені податкові активи	1045	633.00	657.00
Усього за розділом I	1095	71 291.00	72 990.00
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	93 226.00	64 302.00
Виробничі запаси	1101	32 904.00	19 431.00
Незавершене виробництво	1102	28 686.00	11 562.00
Готова продукція	1103	29 933.00	31 614.00
Товари	1104	1 703.00	1 695.00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	9 753.00	13 351.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	10 554.00	7 858.00
з бюджетом	1135	16.00	654.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	285.00
із внутрішніх розрахунків	1145	69 436.00	17 450.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 624.00	1 305.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	61 241.00	49 270.00
Готівка	1166	47.00	61.00
Рахунки в банках	1167	61 194.00	49 209.00
Витрати майбутніх періодів	1170	222.00	651.00
Інші оборотні активи	1190	4 400.00	2 402.00
Усього за розділом II	1195	250 472.00	157 243.00
Баланс	1300	321 763.00	230 233.00

Пасив			
Назва рядка	Код рядка	На кінець звітної періоду, тис. грн	На початок звітної періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	67 030.00	67 030.00
Капітал у дооцінках	1405	1 983.00	2 149.00
Додатковий капітал	1410	12 618.00	12 618.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	66 246.00	72 588.00
Усього за розділом I	1495	147 877.00	154 385.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0.00	1 292.00
Довгострокові забезпечення	1520	9 558.00	3 219.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	9 558.00	3 219.00
Цільове фінансування	1525	47 661.00	0.00
Усього за розділом II	1595	57 219.00	4 511.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	24 350.00	28 120.00
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	1 216.00	2 636.00
товари, роботи, послуги	1615	32 639.00	3 836.00
розрахунками з бюджетом	1620	2 894.00	3 747.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	557.00	0.00
розрахунками зі страхування	1625	1 309.00	1 797.00
розрахунками з оплати праці	1630	6 435.00	6 927.00
за одержаними авансами	1635	13 463.00	8 233.00
із внутрішніх розрахунків	1645	30 949.00	13 935.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	1.00
Інші поточні зобов'язання	1690	3 412.00	2 105.00
Усього за розділом III	1695	116 667.00	71 337.00
Баланс	1900	321 763.00	230 233.00

Звіт про фінансові результати			
Назва рядка	Код рядка	За аналогічний період попереднього року, тис. грн	За звітний період, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	470 564.00	501 994.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	359 722.00	439 317.00
Валовий: прибуток	2090	110 842.00	62 677.00
Інші операційні доходи	2120	17 161.00	21 628.00
Адміністративні витрати	2130	41 809.00	38 855.00
Витрати на збут	2150	9 356.00	5 853.00
Інші операційні витрати	2180	41 504.00	30 639.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	35 334.00	8 958.00
Інші доходи	2240	288.00	114.00
Фінансові витрати	2250	5 084.00	6 406.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	30 536.00	2 659.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-6 274.00	-824.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	24 262.00	1 835.00

Фінансова звітність за 2021 рік.

Актив			
Назва рядка	Код рядка	На кінець звітного періоду, тис. грн	На початок звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	13 675.00	13 832.00
первісна вартість	1001	17 096.00	16 769.00
накопичена амортизація	1002	3 421.00	2 937.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	21 773.00	814.00
Основні засоби	1010	70 083.00	56 012.00
первісна вартість	1011	229 241.00	208 681.00
знос	1012	159 158.00	152 669.00
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	542.00
Усього за розділом I	1095	105 531.00	71 200.00
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	175 700.00	93 226.00
Виробничі запаси	1101	79 562.00	32 904.00
Незавершене виробництво	1102	45 908.00	28 686.00
Готова продукція	1103	48 777.00	29 933.00
Товари	1104	1 453.00	1 703.00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 597.00	9 753.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	43 064.00	10 554.00
з бюджетом	1135	709.00	16.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	287.00	0.00
із внутрішніх розрахунків	1145	104 821.00	69 436.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	450.00	1 624.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	7 412.00	61 241.00
Готівка	1166	1.00	47.00
Рахунки в банках	1167	7 411.00	61 194.00
Витрати майбутніх періодів	1170	167.00	222.00
Інші оборотні активи	1190	13 316.00	4 400.00
Усього за розділом II	1195	349 236.00	250 472.00
Баланс	1300	454 767.00	321 672.00

Пасив			
Назва рядка	Код рядка	На кінець звітного періоду, тис. грн	На початок звітного періоду, тис. грн
. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	67 030.00	67 030.00
Капітал у дооцінках	1405	4 960.00	1 983.00
Додатковий капітал	1410	12 618.00	12 618.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	57 660.00	66 155.00
Усього за розділом I	1495	142 268.00	147 786.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	205.00	0.00
Довгострокові забезпечення	1520	11 574.00	9 558.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	11 574.00	9 558.00
Цільове фінансування	1525	28 280.00	47 661.00
Усього за розділом II	1595	40 059.00	57 219.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	59 950.00	24 350.00
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	1 216.00
товари, роботи, послуги	1615	36 854.00	32 639.00
розрахунками з бюджетом	1620	2 737.00	2 894.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	557.00
розрахунками зі страхування	1625	1 666.00	1 309.00
розрахунками з оплати праці	1630	8 215.00	6 435.00
за одержаними авансами	1635	43 057.00	13 463.00
із внутрішніх розрахунків	1645	100 796.00	30 949.00
Доходи майбутніх періодів	1665	17 380.00	0.00
Інші поточні зобов'язання	1690	1 785.00	3 412.00
Усього за розділом III	1695	272 440.00	116 667.00
Баланс	1900	454 767.00	321 672.00

Звіт про фінансові результати			
Назва рядка	Код рядка	За аналогічний період попереднього року, тис. грн	За звітний період, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	501 994.00	1 019 230.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	439 317.00	943 117.00
Валовий: прибуток	2090	62 677.00	76 113.00
Інші операційні доходи	2120	21 628.00	31 101.00
Адміністративні витрати	2130	38 855.00	42 335.00
Витрати на збут	2150	5 853.00	6 924.00
Інші операційні витрати	2180	30 639.00	48 599.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	8 958.00	9 356.00
Інші доходи	2240	114.00	307.00
Фінансові витрати	2250	6 406.00	5 900.00
Інші витрати	2270	7.00	64.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2 659.00	3 699.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-824.00	-1 334.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1 835.00	2 365.00

Фінансова звітність за 2022 рік.

Актив			
Назва рядка	Код рядка	На кінець звітного періоду, тис. грн	На початок звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	937.00	1 057.00
первісна вартість	1001	4 721.00	4 478.00
накопичена амортизація	1002	3 784.00	3 421.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	9 608.00	21 773.00
Основні засоби	1010	93 555.00	70 083.00
первісна вартість	1011	263 020.00	229 241.00
знос	1012	169 465.00	159 158.00
Усього за розділом I	1095	104 100.00	92 913.00
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	154 848.00	175 700.00
Виробничі запаси	1101	46 592.00	79 562.00
Незавершене виробництво	1102	37 759.00	45 908.00
Готова продукція	1103	69 384.00	48 777.00
Товари	1104	1 113.00	1 453.00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	74 901.00	2 675.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	14 594.00	43 064.00
з бюджетом	1135	58.00	709.00
у тому числі з податку на прибуток	1136		287.00
із внутрішніх розрахунків	1145	100 958.00	104 821.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	215.00	450.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	15 838.00	7 412.00
Готівка	1166	16.00	1.00
Рахунки в банках	1167	15 822.00	7 411.00
Витрати майбутніх періодів	1170	121.00	167.00
Інші оборотні активи	1190	10 064.00	13 316.00
Усього за розділом II	1195	371 597.00	348 314.00
Баланс	1300	475 697.00	441 227.00

Пасив			
Назва рядка	Код рядка	На кінець звітнього періоду, тис. грн	На початок звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	67 030.00	67 030.00
Капітал у дооцінках	1405	5 175.00	4 960.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	82 470.00	56 738.00
Усього за розділом I	1495	154 675.00	128 728.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	351.00	205.00
Довгострокові забезпечення	1520	22 930.00	11 574.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	22 930.00	11 574.00
Цільове фінансування	1525	11 605.00	28 280.00
Усього за розділом II	1595	34 886.00	40 059.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	59 850.00	59 950.00
товари, роботи, послуги	1615	51 037.00	36 854.00
розрахунками з бюджетом	1620	8 946.00	2 737.00
у тому числі з податку на прибуток	1621		985.00
розрахунками зі страхування	1625	2 610.00	1 666.00
розрахунками з оплати праці	1630	9 728.00	8 215.00
за одержаними авансами	1635	15 933.00	43 057.00
із внутрішніх розрахунків	1645	106 849.00	100 796.00
Доходи майбутніх періодів	1665	28 385.00	17 380.00
Інші поточні зобов'язання	1690	2 798.00	1 785.00
Усього за розділом III	1695	286 136.00	272 440.00
Баланс	1900	475 697.00	441 227.00

Звіт про фінансові результати			
Назва рядка	Код рядка	За аналогічний період попереднього року, тис. грн	За звітний період, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 019 230.00	710 578.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	943 117.00	571 045.00
Валовий: прибуток	2090	76 113.00	139 533.00
Інші операційні доходи	2120	31 101.00	22 843.00
Адміністративні витрати	2130	42 335.00	59 097.00
Витрати на збут	2150	6 924.00	5 811.00
Інші операційні витрати	2180	48 599.00	39 371.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	9 356.00	58 097.00
Інші доходи	2240	307.00	215.00
Фінансові витрати	2250	5 900.00	9 129.00
Інші витрати	2270	64.00	100.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3 699.00	49 083.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1 334.00	-9 492.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	2 365.00	39 591.00